

+ 1 выкройка

РАБОТНИЦА і СЯЛЯНКА

№ 3

Сакавік

1952 г.

У ІМЯ МІРУ І ТВОРЧАЙ ПРАЦЫ

У ПАЧАТКУ сакавіка ў сталіцу нашай Радзімы Маскву з усіх канцоў краіны з'ехаліся дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР—пасланцы ўсіх народаў вялікага Савецкага Саюза. На трэцяй сесіі Вярхоўнага Савета СССР, якая праходзіла ў Вялікім Крэмлёўскім Палацы, яны разгледзелі і зацвердзілі Дзяржаўны бюджэт СССР на 1952 год.

Дзяржаўны бюджэт СССР—гэта звод прыбыткаў і выдаткаў нашай сацыялістычнай дзяржавы. Асабліва ярка адлюстраваны ў ім велізарныя поспехі нашай краіны, дасягнутыя пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, навукі і культуры.

Савецкая краіна — краіна перамогшага сацыялізма — з'яўляецца светачам міру. Міралюбівая палітыка савецкай дзяржавы ярка адлюстравана ў бюджэце СССР.

І гэта зусім зразумела. У краіне, дзе будуюцца магутныя суднаходныя каналы, буйнейшыя ў свеце гідратэхнічныя збудаванні, дзе ў масавым маштабе праводзяцца лесанасаджэнні, пераўтвараецца прырода, дзе на першае месца ставяцца клопаты аб росце добрабыту народа, у такой краіне не могуць думаць аб захопе чужых зямель і заняволенні народаў.

Бюджэт бягучага года прыняты па прыбытках у суме 509 мільярдаў 911 мільёнаў 608 тысяч рублёў і па выдатках у суме 476 мільярдаў 920 мільёнаў 588 тысяч рублёў. У параўнанні з мінулым годам прыбыткі бюджэта ўзрастаюць на 41,9, а выдаткі — на 35,6 мільярда рублёў.

Савецкія людзі ганарацца тым, што наш Дзяржаўны бюджэт няўхільна расце, што ён накіраваны на палепшанне добрабыту народа, на далейшае ўмацаванне магутнасці нашай краіны, на барацьбу за перамогу камунізма.

Даволі прывесці толькі некалькі лічбаў. У гэтым годзе 180,4 мільярда рублёў пойдзе на развіццё народнай гаспадаркі, 124,8 мільярда рублёў — на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы. Асноўныя сродкі адпушчаны на вялікія будоўлі камунізма, на далейшае развіццё прамысловасці, транспарту і сельскай гаспадаркі, на жыллёвае будаўніцтва.

Вялікія сумы ідуць на культурнае будаўніцтва — школы, тэхнікумы, вышэйшыя навучальныя ўстановы, а таксама на ахову здароўя, сацыяльнае забеспячэнне, дзяржаўную дапамогу многадзетным і адзінокім маці. У бягучым годзе ў вышэйшых навучальных установах і тэхнікумах будзе навучацца на 117 тысяч чалавек больш, чым у мінулым годзе.

У Дзяржаўным бюджэце 1952 года адлюстраваны клопаты аб далейшым умацаванні абароназдольнасці нашай краіны. Наша сацыялістычная дзяржава вядзе нястомную барацьбу за мір. Але міралюбіваю палітыку савецкага народа нельга разглядаць як выражэнне яго няўпэўненасці ў сваіх сілах. Савецкі народ пільна сочыць за прошукі амерыкана-англійскіх падпальшчыкаў новай вайны.

Громам апладысmentaў сустрэлі дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР словы таварыша Сталіна, прыведзеныя ў дакладзе Міністра фінансаў СССР: «Зразумела, агрэсары хочуць, каб Савецкі Саюз быў бяззбройны ў выпадку іх нападу на яго. Але

Савецкі Саюз з гэтым не згодны і думае, што агрэсара трэба сустрэць ва ўсеўзбраенні». Асігнаванні на абарону нашай краіны дадуць савецкаму народу магчымасць прыняць неабходныя меры для захавання сваёй бяспекі, для мірнай стваральнай працы.

Наш Дзяржаўны бюджэт у корані адрозніваецца ад бюджэтаў капіталістычных краін. Больш 80 проц. бюджэта Злучаных Штатаў Амерыкі прызначана на фінансаванне падрыхтоўкі вайны і гонку ўзбраенняў. Ваенныя асігнаванні ЗША, нават паводле яўна заніжаных афіцыйных даных, узраслі за апошні год больш як у тры разы.

Адкуль бяруць капіталісты такія велізарныя сродкі? Усе гэтыя сродкі — кроў і пот рабочых і сялян не толькі Амерыкі, але і многіх іншых краін, заняволеных амерыканскімі захопнікамі. Ваенныя выдаткі ЗША, Англіі, Францыі, Італіі і іншых капіталістычных краін кладуцца вялікім цяжарам на плечы працоўных і ў выглядзе жорсткай эксплуатацыі і ў выглядзе невыносных падаткаў. Заправілы капіталістычных краін менш за ўсё думаюць аб сваім народзе. У ЗША ў 1950 — 1951 гг. быў адпушчаны ўсяго адзін процант бюджэта на патрэбы асветы і яшчэ менш таго на ахову здароўя.

Амерыкана-англійскія захопнікі не толькі рыхтуюць новую вайну. Ужо больш 20 месяцаў яны вядуць яе ў Карэі. За гэты час праліты рэкі нявіннай крыві. Але амерыканскім варварам не ўдалося зламаць гераічную стойкасць карэйскага народа і кітайскіх патрыётаў. Тады крывавыя захопнікі пайшлі на яшчэ больш жудаснае злачынства — бактэрыялагічную вайну. Сотні амерыканскіх ваенных самалётаў скідаюць на Карэю і Кітай бомбы з насякомымі, якія распаўсюджваюць чуму, халеру, тиф.

Чалавецтва ніколі не даруе гэтага трумэна, ачэсанам і ім падобным. Надыйдзе час, і народ учыніць свой справядлівы суд над забойцамі жанчын, старых, дзяцей.

На трэцяй сесіі Вярхоўнага Савета СССР было ярка выражана адзінства і брацкае садружства ўсіх народаў вялікага Савецкага Саюза — трыумф ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. Дэпутаты горача дзякавалі камуністычную партыю за працвітанне сацыялістычных нацый у нашай краіне.

Бязмежную падзяку партыі, савецкаму ўраду і асабіста таварышу Сталіну выказалі ў сваіх выступленнях пасланцы беларускага народа А. Е. Кляшчоў і П. А. Абрасімаў.

За пасляваенныя гады выпуск прамысловай прадукцыі ў БССР павялічыўся больш як у шэсць, а аб'ём машынабудаўніцтва — больш як у восем раз. Вялікіх поспехаў дасягнула сельская гаспадарка, на новую ступень узнялася сацыялістычная культура рэспублікі, прароблена велізарная работа па жыллёваму і культурна-бытавому будаўніцтву.

Савецкія людзі адзінадушна заяўляюць аб сваім імкненні стаханаўскай працай, новым уздымам сацыялістычнага спаборніцтва забяспечыць выкананне народна-гаспадарчага плана 1952 года, дабіцца высокай ураджайнасці збожжавых і тэхнічных культур, росту прадуктыўнасці жывёлагадоўлі. Разам з усім народам жанчыны нашай рэспублікі горача вітаюць рашэнне трэцяй сесіі Вярхоўнага Савета СССР.

Работніца і сялянка

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

ВЫДААННЕ ЦК КП(б)Б

3

ГОД ВЫДААННЯ ДВАЦЦАЦЬ ВОСЬМЬ

БЮДЖЕТСКАЯ
ОБЛАГА
КЛЕЙМА
ИМ. В. И. ЛЕНИНА

САКАВІК 1952

2354
н. 53 6599

СМАЧНЫЯ ЦУКЕРКІ

Фотаэцюд С. Белазерава

ДЗЕЦІ — НАША БУДУЧЫНЯ

«Ніколі яшчэ дзеці не былі такімі дарагімі, як цяпер, — пісаў Максім Горкі, — калі перад імі — справа сусветнай важнасці, справа, надзіва паспяхова пачатая іх маткамі і бацькамі, справа, якая паступова будзіць сярод працоўных усяго свету розум і волю да новага жыцця».

Гэтыя пранікнёныя словы вялікага чалавека любя добра памятаюць у нашай краіне.

Клопаты аб дзецях з'яўляюцца справай большэвіцкай партыі, савецкай дзяржавы і ўсяго народа. Гэтыя вялікія клопаты знаходзяць сваё адлюстраванне ў Сталінскай Канстытуцыі і цэлым радзе законаў па ахове інтарэсаў маці і дзіцяці. Яны знаходзяць сваё выражэнне і ў строга прадуманай, навукова абгрунтаванай сістэме выхавання.

У нашай краіне клопаты аб дзіцяці праяўляюцца яшчэ задоўга да яго нараджэння. Будучая маці ўвесь час знаходзіцца пад наглядам кваліфікаваных урачоў. У кансультацыі яна атрымлівае медыцынскую дапамогу, парады аб тым, як рыхтавацца да родаў, як даглядаць будучае дзіця. Беражліва і любоўна адносяцца да будучай маці і на вытворчасці. Яе пераводзяць на больш лёгкую работу з захаваннем заробтнай платы, не дазваляюць працаваць звышнурочна і ў начную змену.

Прыём родаў у больніцы, водпускі да і пасля родаў з захаваннем заробтнай платы спрыяльна адбіваюцца на стане здароўя маці і нованароджаных.

Мы ганарымся тым, што чысты прырост насельніцтва ў нашай краіне ўжо на працягу некалькіх год перавышае прырост у 1940 годзе і складае больш трох мільёнаў душ у год.

Шырока развітая сетка дзіцячых садоў і ясляў дапамагае ў выхаванні. Савецкая дзяржава з года ў год павялічвае асігнаванні на ўтрыманне дзіцячых устаноў. У нашай рэспубліцы толькі за адзін мінулы год на гэтую мэту адпущана каля 70 мільёнаў рублёў. На Беларусі дзіцячымі садамі і яслямі ахоплены звыш 30 тысяч дзяцей. Гэтая лічба становіцца асабліва ўнушальнай, калі ўспомніць, што па ўсёй дарэволюцыйнай Расіі ў садах і яслях знаходзілася ўсяго 500 дзяцей.

Яслі, сады, пляцоўкі, высока пастаўленае медыцынскае абслугоўванне, піонерскія лагеры і санаторыі ў самых маляўнічых кутках краіны — усё гэта садзейнічае нармальнаму развіццю дзяцей, умацаванню іх здароўя. За 1951 год звыш 5 мільёнаў савецкіх дзяцей адпачывала ў піонерскіх лагерах, санаторыях.

Матэрыяльная дапамога на выхаванне дзяцей упершыню ў свеце ўстаноўлена Савецкім урадам у 1936 годзе. З таго часу многадзетныя маці атрымалі мільярды рублёў дапамогі. Толькі па нашай рэспубліцы з 1944 года выплачана дзяржаўнай дапамогі звыш мільярда рублёў. Многadzетная маці з вёскі Федарынкі Мірскага раёна Закоўская Яніна Антонаўна атрымала дзяржаўнай дапамогі 52 тысячы рублёў.

Мадарыніства з'яўляецца пачэсным абавязкам. Жанчына-маці акружана ў нас усенароднымі клопатамі і павагай. Урад узнагароджае яе ордэнамі і медалямі, прысвойвае пачэснае званне «Маці-геранія».

Соцыялістычная эканоміка нашай краіны забяспечвае неабмежаваныя магчымасці для павышэння жыццёвага ўзроўню народа, для няспыннага росту яго культуры. У нас уведзена і ажыццяўляецца на справе абавязковае бясплатнае сямігадовае навучанне. Шырокай сеткай няпоўных і поўных сярэдніх школ, тэхнікумаў, вышэйшых навучальных устаноў, розных спецыяльных школ ахоплены 57 мільёнаў чалавек.

Для савецкіх школьнікаў створаны палацы піонераў, тэхнічныя школы, фізкультурныя пляцоўкі, шматлікія бібліятэкі, школы юнатаў, для іх працуюць радыё, кіно, літаратура.

Зусім процілеглы малюнак наглядаецца ў капіталістычных і каланіяльных краінах, дзе з года ў год ескарачаюцца асігнаванні на народную асвету. У Злучаных Штатах Амерыкі не наведваюць школу некалькі мільёнаў дзяцей. Бацькі не маюць магчымасці іх карміць і вучыць. У Грэцыі і Югаславіі 75 процантаў бюджэта ідзе на пераўзбраенне. У сувязі з гэтым толькі ў Югаславіі ў 1951 годзе закрылася 700 школ.

Мінулая вайна асіраціла мільёны дзяцей. У адной толькі Італіі засталася 15 тысяч дзяцей-калек. У Іспаніі хварэе пракавай 18 тысяч дзяцей. У лагерах і турмах Грэцыі дзяцей катуюць. У каланіяльных і залежных краінах насельніцтва галадае. У Індыі, у правінцыі Біхар, з 40 мільёнаў насельніцтва палавіна павольна памірае з голаду. 40 про-

цантаў дзяцей Індыі паміраюць з-за цяжкой работы, жах-лівай галечы, недадання, антысанітарыі.

У Алжыры мільёны дзяцей паміраюць з голаду. Дзеці ў Іране з пяці год пачынаюць суровую барацьбу за хлеб, за жыццё. Брудныя і хворыя, яны ў любую пару года блукаюць па вуліцах. Туберкулёз, малярыя ператвараюць іх у шкелеты. За першыя 5 год жыцця са 100 дзяцей памірае 80, а з 20, што засталіся, толькі 15 дасягае 15 год.

Рыхтуючыся да новай вайны, імперыялісты не толькі фізічна, але і маральна калечаць дзяцей. Ва ўсіх кінофільмах і літаратурных творах Злучаных Штатаў Амерыкі выступаюць зладзеі, забойцы, машэннікі.

Катастрафічнае становішча ў галіне аховы здароўя, асветы, матэрыяльнага забеспячэння і духоўнай культуры выклікае ўсё большую трывогу ва ўсіх, хто даражыць лёсам дзяцей.

На заклік Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын — абараніць дзяцей ад пагрозы вайны — ва ўсіх кутках зямнога шара ўзнімаюцца ўсе прагрэсіўныя сілы свету.

Ва ўсіх краінах ідзе мабілізацыя шырокіх жаночых мас на падрыхтоўку да Міжнароднай канферэнцыі ў абарону дзяцей. Праводзяцца нацыянальныя канферэнцыі, збіраюцца матэрыялы для даследвання становішча дзяцей. Жанчыны патрабуюць павялічыць дзяржаўныя выдаткі на забяспечанне жыцця, здароўя і выхавання дзяцей, абараніць іх ад пагрозы новай вайны.

Міжнародная канферэнцыя ў абарону дзяцей, якая склікаецца з 12 па 16 красавіка 1952 г. у Вене (Аўстрыя), з'явіцца вялікай і важнай падзеяй для будучыні дзяцей.

Усё большая і большая колькасць людзей добрай волі выступае ў абарону дзяцей, патрабуе ліквідацыі вайны ў Карэі, спынення гонкі ўзбраенняў, зніжэння выдаткаў на падрыхтоўку новай сусветнай бойні. Аб'яднанне ўсіх прыяцеляў дзяцей у барацьбе за абарону іх правоў на жыццё, здароўе і выхаванне з'яўляецца выражаннем нязгаснай любові да міру.

Совецкія жанчыны шлюць гарачае прывітанне ўдзельнікам Міжнароднай канферэнцыі ў абарону дзяцей і жадаюць поспехаў у іх высокароднай справе — барацьбе за жыццё і шчасце дзяцей усяго свету.

У нашай краіне маці і іх дзеці акружаны вялікай любоўю і клопатамі. Дзяржава клапаціцца аб новых савецкіх грамадзянах задоўга да іх паяўлення на свет. Жанчынам забяспечана бясплатная медыцынская дапамога пры родах. Усе выдаткі па ўтрыманню радзільных дамоў, жаночых і дзіцячых кансультацый дзяржава прымае на сябе.

У СССР на ўтрыманні дзяржавы знаходзіцца больш 6 тысяч радзільных дамоў, 8 030 жаночых кансультацый. Да рэвалюцыі ў Расіі больш 98 проц. жанчын нараджалі без усякай дапамогі, у антысанітарных умовах.

Сотні тысяч савецкіх дзяцей выхоўваюцца ў дзіцячых яслях і дзіцячых садах. У нашай рэспубліцы налічваецца больш 700 дзіцячых яслей і садоў. У іх выхоўваецца звыш 30 тысяч дзяцей.

На здымку. У дзіцячых яслях Беларускай плодагароднінай даследчай станцыі. Дзеці рабочых і служачых станцыі пад наглядом выхавальніцы Е. Салавей вучацца хадзіць па лесвіцы.

На здымку, змешчаным на 2-й старонцы:

У радзільным аддзяленні 1-й клінічнай больніцы Мінска. Работніца фабрыкі імя Крупскай Фаіна Аляксандраўна Корсік нарадзіла двух дзяўчынак. Медыцынскія сёстры В. Гуліс (злева) і М. Быкава прынеслі маці яе дзяцей для кармлення.

Фото А. Дзітлава

Эдзі АГНЯЦВЕТ

Я ЖАДАЮ МІРУ

Мой бацька быў танкістам,
А стаў — будаўніком.
Пад небам прамяністым
Расце за домам дом.

І кожны мае ясны
І радасны фасад.
За кожным домам, з часам,
Я знаю,
Ўстане сад.

Люблю я ў дзень выходны
Па Мінску пахадзіць.
Прастора вуліц родных
Асфальтам зіхаціць.

Тут вырастае школа
У мармуры калон,
А там —
шуміць вясёлы,
Святочны стадыён.

Тут — цень зялёных
стрэхаў,
Паўсталі ліпы ў строй,
Здалёку парк прыехаў —
Ён з пушчы маладой.

Там — дом высока
ўзняты —
Самому сонцу друг.
І кажа горда тата:
«Работа ўласных рук.

Дачушка,
на вайне
Ён уяўляўся мне.
Яго я марыў скласці
Для міру і для шчасця».

Пранёс па ўсіх дарогах
Мой бацька-будаўнік
І першую трывогу,
І мой спалох, і крык.

Ён ваяваў за тое,
Каб дзеці ўсёй зямлі
У радасці, ў спакоі
Дужэлі і раслі.

Рукой сваёй рабочай,
Як волю, як закон, —
Усім, хто войнаў хоча, —
Ён падпісаў праклён.

Не! Намі не забыты
Руіны... Попел... Кроў.
Забойцаў і бандытаў
З дарогі прэч,
далоў!

Мы любім сэрцам шчырым
Радзімы вольнай шыр.
Мой бацька хоча міру —
І абароніць мір!

У нашай краіне ажыццяўляецца ўсеагульнае навучанне, працуюць тысячы школ-дзясяцігодак, спецыяльных сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў. Каля 50-ці год свайго жыцця аддала любімай прафесіі педагог Т. А. Лятароўская. За шматгадовую і безаганную работу па выхаванню маладога пакалення Тацяна Арсеньеўна ўзнагароджана ордэнам Леніна. На здымку: Т. А. Лятароўская сярод піонераў 10-й сярэдняй школы г. Віцебска.

ШЫРОКАЯ ДАРОГА

ВЯЛІКАЙ, пачэснай і адказнай з'яўляецца праца савецкага настаўніка. Ён працуе ў самай перадавой, самай прагрэсіўнай у свеце школе, фарміруе новага чалавека. Настаўнік з'яўляецца ў нас і выкладчыкам і выхавальнікам, паколькі ўсе нашы дасягненні і поспехі заснаваны на свядомай дзейнасці людзей. А чым вышэй будзе культура народных мас, тым больш плённай будзе іх дзейнасць.

Перад нашымі дзецьмі шырока адкрыты шляхі да ведаў. Яны маюць права паступаць у любую сярэднюю і вышэйшую навучальную ўстанову. Сённяшняму школьніку ў яго будучай дзейнасці прыдзецца мець справу з тэхнікай. Многія будуць працаваць у прамысловасці, на транспарце, у сацыялістычнай сельскай гаспадарцы, з'явіцца актыўнымі ўдзельнікамі велічных будоўляў камунізма.

Наша школа падтрымлівае сувязь са сваімі былымі выхаванцамі. Асабіста для мяне застануцца незабыўнымі іх пісьмы з франтоў Вялікай Айчыннай вайны. Яны краналі сваёй цеплынёй і ўвагай, умацоўвалі веру ў перамогу нашай справы.

У нашай школе стала традыцыяй праводзіць кожны год першага лютага вечар сустрэчы прыцяляў. Настаўнікі і вучні цёпла і радасна сустракаюць гасцей, якіх збіраецца вельмі многа. На вечар прыязджаюць навуковыя работнікі, настаўнікі, урачы, інжынеры заводаў Віцебска, Мінска, Масквы, Ленінграда, Харкава, Петразаводска і многіх іншых гарадоў, студэнты вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў. Усе яны калісьці вучыліся ў нашай школе.

Такі вечар адбыўся і сёлета. Нашы пасляваенныя вы-

пускнікі з радасным хваляваннем успаміналі, як з данамогай дзяржавы яны аднаўлялі родную школу. Толькі Іваню — цяпер студэнт горнага інстытута — з хваляваннем раскажаў аб тым, як ён марыць аддаць сваю працу і веды будоўлям камунізма.

Студэнтка Маскоўскага педагогічнага інстытута Эля Чаркасава расказвае, што хутка яна сама стане выкладчыкам, выхавальнікам новага пакалення. Яна ўжо другі год праходзіць педагогічную практыку і вельмі любіць дзяцей.

Радасна ўсведамляць, што нашы выхаванцы ўліваюцца ў рады актыўных удзельнікаў будаўніцтва вялікага шчасця на зямлі.

І разам з тым сэрца напаўняецца гnevам, калі ўспамінаеш аб падрыхтоўцы амерыкана-англійскімі імперыялістамі новай сусветнай вайны. Зараз яны праліваюць кроў дзяцей мужнай Карэі і хочудь зрабіць гэта з дзецьмі іншых краін. Мы, настаўнікі, маці, узнімаем свой голас супроць вайны. Мы гораха ўхваляем рашэнне аб скліканні Міжнароднай канферэнцыі ў абарону дзяцей. Нам добра вядома становішча дзяцей у Злучаных Штатах Амерыкі, Англіі, Францыі, Італіі, у Заходняй Германіі і іншых краінах капіталізма. Ад усяго сэрца мы спачуваем цяжкой долі дзяцей каланіяльных і залежных краін. Мы папярэджваем падпальшчыкаў новай бойні: «Спыніце вашу авантуру, бо яна будзе біта! Адкрыце дзецям шлях да ведаў, да шчасця!»

Ганна БЛАУ,

заслужаная настаўніца БССР, завуч
10-й сярэдняй школы г. Віцебска

УДЗЯЧНАСЦЬ МАЦІ

Божная маці ведае, якое вялікае гора — хвароба дзіцяці. Такое гора насцігла нашу сям'ю чатыры месяцы назад. Захварэла на ангіну наша старэйшая дачка. Хвароба дала сур'ёзныя ўскладненні, спачатку на сэрца, затым на почки. Стан хворай з кожным днём пэгаршаўся. Лячэнне ў хатніх умовах рабілася немагчымым.

Дачку палажылі ў дзіцячую больніцу. Але ў першы тыдзень ёй не палепшала. Тады больніца звярнулася ў Мінск за дапамогай. На другі дзень на самалёце прыляцела урач Зінаіда Пятроўна Савенкава. Яна праявіла вялікую чуласць да дзяўчынкі, прызначыла паспяховае лячэнне, дала нашай сям'і шэраг парад, дапамагла выйсці з роспачы, усяліла ўпэўненасць у выздараўленне дачкі. Ад'язджаючы, яна прасіла пісаць ёй аб стане здароўя дзяўчынкі. Праз месяц дачка выздаравела.

Факт, аб якім я пішу, здавалася-б, зусім нязначны, але ён сведчыць аб вялікіх клопатах, якія праяўляе наша дзяржава ў дачыненні да дзяцей і іх здароўя.

Праз часопіс мне хочацца перадаць сваю вялікую ўдзячнасць урачу З. П. Савенкавай і баранавіцкім дзіцячым урачам Я. К. Пакельніс і А. Т. Качаровай за вялікую ўвагу, якую яны праявілі ў лячэнні маёй дачкі.

Л. М. ЛУК'ЯНАВА.

Яркім прыкладам сталінскіх клопатаў аб здароўі працоўных з'яўляецца арганізацыя спецыяльных авіяцыйных атрадаў, з дапамогай якіх высокакваліфікаваныя медыцынскія сілы пранікаюць у самыя аддаленыя куткі краіны.

Пры дапамозе самалётаў праводзяцца супроцьэпідэмічныя мерапрыемствы, хворыя ў неабходных выпадках дастаўляюцца за сотні кілометраў у клінікі. На самалётах урачы вылятаюць і для планавых кансультацый у глыбінныя раёны.

На здымку: у дзіцячым аддзяленні 1-ай клінічнай больніцы г. Мінска. Ардынатар З. Савенкава (справа) і медыцынская сястра А. Філюкова за аглядам хворага дзіцяці, дастаўленага з Палескай вобласці самалётам.

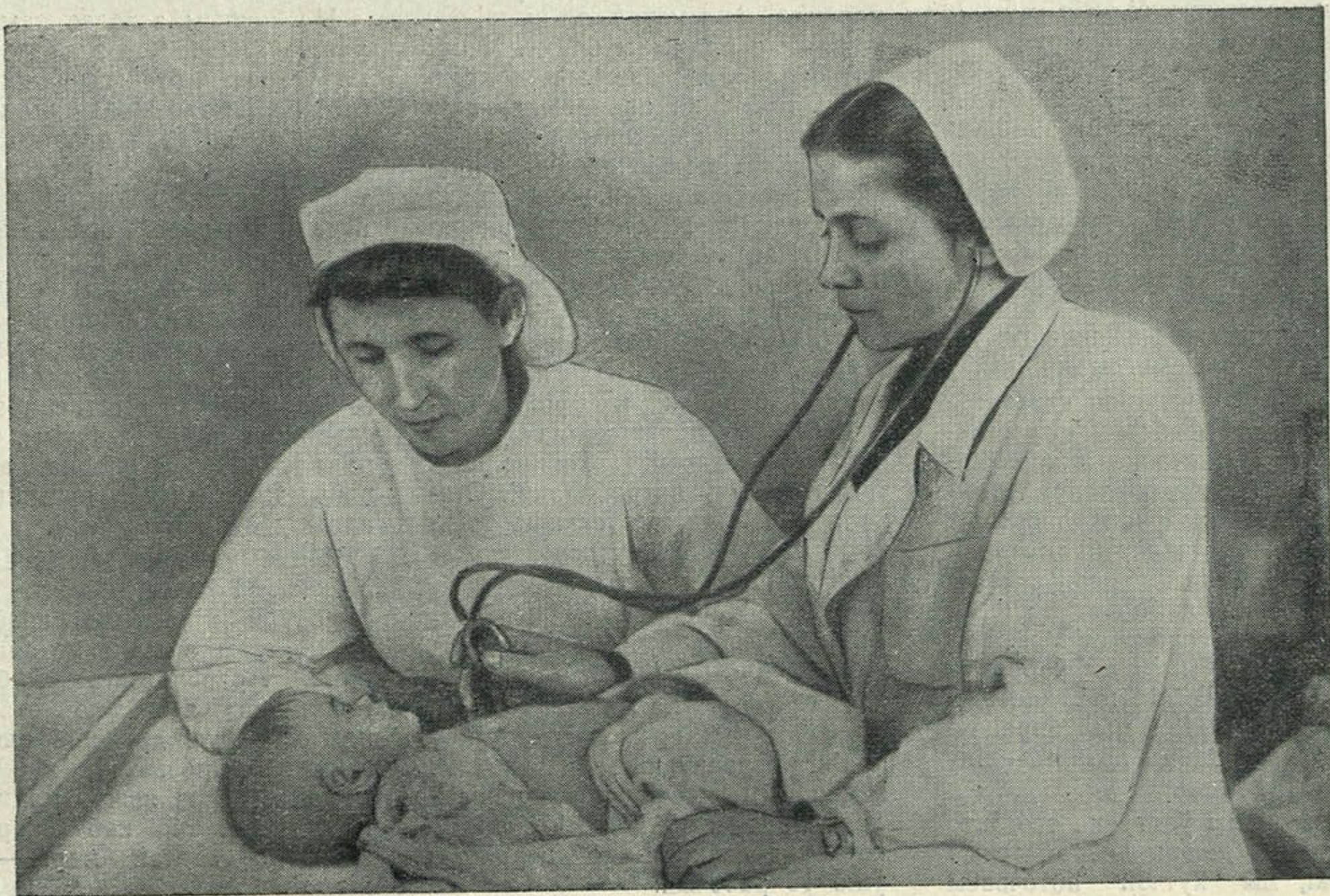
Фото А. Дзітлава

Брэсцкі чыгуначны тэхнікум.

На здымку: лепшая студэнтка 1 «а» курса комсорг Жанна Цярлюк на занятках у хімічнай лабараторыі.

Фото В. Германа (БелТА)

ЗА ВЫДАТНЫЯ ПОСПЕХІ

А. П. ЖАНДАРОВА, лаўрэат Сталінскай прэміі

ВА ўсіх канцах нашай неабсяжнай Радзімы савецкія людзі з вялікім патрыятычным уздымам змагаюцца за павышэнне прадукцыйнасці працы, за эканомію сыравіны, матэрыялаў, электраэнергіі. Усё перадавое, што ўносяць у практыку такія наватары вытворчасці, як Н. Расійскі, Ф. Чуткіх, Л. Карабельнікова, М. Ражнёва, М. Леўчанка, Г. Муханаў, становіцца здабыткам усіх рабочых.

Я працую токарам механічнага цэха завода імя Л. М. Кагановіча ў Любліне. Калектыў у нас дружны. Таму і працуюцца лёгка і хочацца прынесці як найбольш карысці Радзіме. Я працую з напарніцай Вольгай Агафонавай. У нас з ёю адзін шлях, адна мара. Мы атрымалі веды ў рамесніцкім вучылішчы і, сустрэўшыся на вытворчасці, сталі добрымі прыяцелямі.

Яшчэ ў пачатку 1950 г. мы заклікалі ўвесь калектыў завода пачаць соцыялістычнае спаборніцтва за максімальнае выкарыстанне абсталявання. Наша прапанова была прынята. Многія рабочыя перайшлі на абслугоўванне двух станкоў. У выніку толькі на нашым участку без якой-небудзь страты для вытворчасці зменшылася адна трэця частка рабочых. Шэсць чалавек пачалі абслугоўваць па два станкі. Хутка нашаму участку, упершыню на заводзе, было прысвоена званне стаханаўскага.

Наша пачынанне падтрымалі многія прадпрыемствы краіны.

Неўзабаве выступіла стаханаўка абутковай фабрыкі «Буравеснік» Мар'я Леўчанка з прапановай знізіць сабекошт прадукцыі на кожнай вытворчай аперацыі. Яна дабілася эканоміі на кроі.

Мы з Вольгай задумаліся: «Як-жа нам дабіцца эканоміі, калі мы маем справу не з сыравінай, а з гатовымі поўфабрыкатамі?». Кавальскі цэх дае нам гатовыя пакоўкі, і мы апрацоўваем усяго адну дэталю — вінт вагоннай сцяжкі.

Звярнулі мы ўвагу на тое, што калі кавалі даюць добраякасныя пакоўкі, мы хутчэй абточваем

вінт. Значыць, наша прадукцыйнасць залежыць ад якасці папярэдніх аперацый, а ад нашай работы, у сваю чаргу, залежыць прадукцыйнасць далейшай апрацоўкі дэталей. Дапушчанае намі нязначнае недакладнасць глыбіні цэнтроўкі можа затрымаць наступныя аперацыі.

Прадукцыя, якую выпускае наш завод, праходзіць 40—50 аперацый. Колькі-ж дзяржаўных сродкаў затраціцца марна, калі пры якой-небудзь аперацыі будзе дапушчаны брак! З-за аднаго нядобра сумленнага рабочага прападзе праца многіх. Вось і ўзнікла ў нас думка пачаць спаборніцтва за выдатнае выкананне кожнай вытворчай аперацыі ў сваім цэху.

Спачатку рашылі правесці сваю работу. Перад апрацоўкай дэталі пачалі ўстанаўляць свёрлы з разцамі патрэбных размераў. Адразу-ж глыбіня цэнтроўкі стала дакладнай. Работніцы Волкава і Бярозкіна, якія працуюць за намі, павысілі прадукцыйнасць.

Калі ўсе стаханаўцы ўчастка перанялі наш метады, то выявіліся ранейшыя прычыны браку. У нас патрабавалі выключнай дакладнасці толькі на аперацыях, якія канчаткова вызначалі размеры дэталей. Пры існаваўшых правілах тэхнічнага кантролю цяжка было сачыць за кожнай аперацыяй. Кантралёр правяраў дэталі на выбарку. Такім чынам некаторыя бракаваныя дэталі прапускаліся ў далейшую апрацоўку.

Наш метады работы прымусіў змяніць парадак кантролю. Цяпер дэталю правяраецца пасля кожнай аперацыі. Тэхнічны кантроль павысіў патрабаванні. Стаханаўцам, якія выпускаюць толькі выдатную прадукцыю, даверылі асабістае кляймо.

Нашу прапанову гарача падтрымалі кавалі. Яны абавязаліся даваць толькі выдатную пакоўку. Хутка ўвесь калектыў завода, а таксама іншых прадпрыемстваў краіны пераняў нашу пачынанне. На нашым участку рэзка павысілася прадукцыйнасць. На абслугоўванне двух станкоў перайшло ўжо 18 рабочых.

Паня Волкава, якая працуе зараз на двух станках, падрэзвае за змену 1200 кольцаў. А раней на гэтых станках працавалі дзве зменшчыцы і падрэзвалі па 600 кольцаў. Каця Канішчава, Галя Орлова, Паліна Усходава павысілі прадукцыйнасць на 30—35 процантаў.

Мы дружна жывем са старымі кадравымі рабочымі. Прымяняючы наш метады, яны таксама павысілі прадукцыйнасць працы: фрэзероўшчык т. Лубкоў — на 40 проц., т. Трутнёў — на 35 процантаў.

Мы з Вольгай удзячны калектыву, інжынерам, тэхнолагам, кіраўнікам завода за тое, што яны падтрымалі нас, дапамаглі ажыццявіць нашу прапанову.

Сярод рабочых Мінска і іншых прадпрыемстваў Беларусі многа нашых паслядоўнікаў. Ёсць і наватары, метады якіх мы запазычылі. Напрыклад, рабочы мінскага аўтазавода Павел Арахоўскі выступіў за захаванне і беражлівае скарыстанне інструмента.

На нашым заводзе самую гарачую падтрымку знаходзіць усё перадавое, што павышае прадукцыйнасць працы, паляпшае якасць прадукцыі. Гэта дапамагае нам выконваць план. За трэці квартал мінулага года наш завод атрымаў пераходны Чырвоны сцяг Міністэрства шляхоў зносін СССР, а за чацверты квартал — сцяг Савета Міністраў СССР. Наш завод стаў прадпрыемствам калектывнай стаханаўскай працы.

Савецкія рабочыя не прывыклі спыняцца на дасягнутым. Мы і надалей будзем упорна авалодваць тэхналогіяй, вучыцца без адрыву ад вытворчасці.

Я пабывала на многіх заводах Мінска, Гомеля і бачыла, з якой глыбокай цікавасцю знаёміліся стаханаўцы з маім метадам работы. Праз часопіс «Работніца і сялянка» я жадаю стаханаўцам Беларусі дружнай работы і выдатных поспехаў, каб наша Радзіма стала яшчэ мацнейшай і багацейшай, каб скараціўся шлях да светлай мары — камунізма!

А. П. ЖАНДАРАВА

Фото В. Марцыонка.

У перадавых радах барацьбітоў за мір

ЗВЯЛКАЙ радасцю і задавальненнем сустрэлі англійскія жанчыны і разам з імі мільёны людзей добрай волі іншых краін паведамленне аб прысуджэнні Моніцы Фелтан міжнароднай Сталінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі». Вялікай ацэнкай яе заслуг у справе барацьбы за захаванне і ўмацаванне міру з'яўляецца гэтая пачэсная ўзнагарода, звязаная з імем вялікага сцяганосца міру І. В. Сталіна.

Моніка Фелтан — сумленная і мужная англійская жанчына расказала свайму народу праўду аб тым, што ўбачыла ў Карэі, пабываўшы там у маі месяцы 1951 г. разам з іншымі дваццацю жанчынамі ад 17 краін у якасці члена Камісіі Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын. Яна прыпадняла заслону хлусні і паклёпу, якія ахутвалі англійскі народ паведамленнямі аб вызваленчай місіі так званых «войск Арганізацыі Аб'яднаных Нацый» у Карэі, і выкрыла зверствы амерыкана-англійскай агрэсіі на карэйскай зямлі. Паведамленні Фелтан, як відэавочца, аб жахлівых разбурэннях гарадоў і цэлых раёнаў краіны, аб масавых расстрачах і катаваннях амерыканскімі і англійскімі салдатамі жанчын і дзяцей зрабілі ў Англіі ўражанне разарваўшайся бомбы. Яны адкрылі вочы яе суайчыннікам на палітыку англійскага ўрада, якая праводзіцца ў інтарэсах развязвання новай сусветнай вайны. Многія з англійскіх жанчын і

мужчын, якія стаялі да гэтага часу далёка ў баку ад руху прыхільнікаў міру, даведаўшыся аб праўдзе, узнімаюць цяпер свой голас у абарону міру, патрабуюць звароту англійскіх салдат з Карэі.

Сама Моніка Фелтан зусім нядаўна прышла ў рады дэмакратычнага жаночага руху, але зрабіла ўжо многае мужнай і бяспашнай дзейнасцю. Яна дапамагла росту палітычнага самаўсведамлення многіх англійскіх жанчын і садзейнічала павелічэнню радоў жанчын у лагеры прыхільнікаў міру. Фелтан — стары член лейбарысцкай партыі. Глыбока верыла яна ў прынцыпы заходняй дэмакратыі, у правільнасць сваёй партыйнай палітыкі і была надзейным абаронцам яе ідэй.

Як прадстаўнік лейбарысцкай партыі, Фелтан на працягу 9 год выбірала членам савета Лонданскага графства і з 1947 года была старшынёй карпарацыі па жыллёваму будаўніцтву горада Стыўнадж. Акрамя таго, яна прымала ўдзел у рабоце іншых грамадскіх прагрэсіўных арганізацый. Таму не адмовілася яна і ад прапановы Нацыянальнага Камітэта па святкаванню Міжнароднага жаночага дня пасхаць прадстаўніцай англійскіх жанчын у Карэю ў складзе Камісіі Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын. Яе не палохалі ні цяжкасці доўгага шляху, ні вынікі, звязаныя з яе паездкай, якія маглі сапсаваць яе службовую кар'еру.

Яна хацела ўбачыць усё ў гэтай краіне сваімі вачыма і фактам, толькі фактам магла паверыць.

Яшчэ ў дарозе Фелтан не скрывала ад членаў Камісіі МДФЖ свой погляд на сучаснае становішча ў Карэі, атрыманы ёю з паведамленняў англійскай прэсы і ад сваіх прыяцеляў з лейбарысцкай партыі. Яна настойліва прапанавала звярнуцца ў Арганізацыю Аб'яднаных Нацый да Тругве Лі за дазвалам наведаць камісіяй Паўднёвую Карэю, выказала сваё абурэнне з прычыны таго, што прадстаўніца Канады ў гэтай камісіі назвала «войскі ААН» у Карэі імперыялістычнымі драпежнікамі. І калі паасобныя члены камісіі недаўмявалі з прычыны яе разважанняў, яна гаварыла: «Няхай мяне разумеюць такой, якой я ёсць». Яе зразумелі і дапамаглі ёй разабрацца ва ўсім.

Са слоў самой Фелтан вядома, што ўсё ўбачанае ў Карэі глыбока абурала яе. Цяжка было ёй адмовіцца ад таго, чаму шчыра і доўга верыла, але параненая і спакутаваная карэйская зямля, кожны разбураны дом, трупы замучаных і забітых жанчын і дзяцей паказалі Фелтан, якая цяжкая адказнасць ляжыць на англійскіх жанчынах-маці за бяспачнасць англійскіх салдат у Карэі, за рэкі крыві, якая льецца па віне амерыкана-англійскіх імперыялістаў. Яна хацела хутчэй вярнуцца ў Англію і паклялася ля магіл забітых давесці трагічную, непадкупную праўду аб Карэі да кожнага англічаніна.

Фелтан стрымала сваю клятву. Яе нездароўе і стомленасць пасля вялікага шляху адышлі на задні план. Не шкадуючы сіл, яна гнеўна і бяспашна выкрывала амерыкана-англійскіх імперыялістаў — падпальшчыкаў вайны, заклікаючы англійскіх жанчын патрабаваць звароту сваіх сыноў і мужоў з Карэі. Фелтан напісала справаздачу ўраду аб сваёй паездцы ў Карэю, выступала з дакладамі перад лейбарыстамі — членамі парламента, дзелавымі кругамі і інтэлігенцыяй, выпусціла брашуру пад назвай «Што я бачыла ў Карэі», два тыражы якой былі вельмі хутка раскуплены. Голас Фелтан у абарону карэйскага народа быў чутны ў Ліверпулі, Манчэстэры, Глазго і іншых гарадах краіны. За прайшоўшае поўгода яна зрабіла больш чым 300 дакладаў на масавых мітынгх і сходах, але запатрабаванне ўсё яшчэ расце.

Такая актыўная дзейнасць мужнай

Маніфестацыя іранскіх жанчын у Тегеране.

жанчыны напалохала англійскі ўрад. У ёй яны ўбачылі свайго ворага, здольнага пахіснуць устоі існуючага ладу, і таму дзікай траўляй і злосьнымі нападкамі яны імкнуліся падавіць голас Фелтан і разам з тым голас сумлення ўсіх англійскіх жанчын.

Знайшліся такія члены парламента — кансерватары і лейбарысты, якія патрабавалі судзіць яе за здраду радзіме па закону 1951 г., патрабаваннем якога з'яўляецца пакаранне смерцю. Міністр гарадскога і сельскага будаўніцтва, выслужваючыся перад заакіянескімі гаспадарамі Вашынгтона, зволіў яе з работы па матывіроўцы абыхавых адносін да сваіх службовых абавязкаў. Лейбарысцкія лідэры выключылі яе як «недастойную» з рады партыі. Уся сіла рэакцыі і цемрашальства была ўзнята супроць Фелтан. Аднак, правіцелі Англіі не ўлічылі, што просты народ Англіі і іншых краін стаў на абарону яе. Пад націскам шырокай грамадскай думкі генеральны пракурор вымушан быў адмовіцца ад вядзення судовай справы супроць Фелтан, але цікаванне яе ўсё яшчэ прадаўжаецца. У гутарцы з прыяцелямі на сесіі Сусветнага Савета Міру ў Вене Фелтан гаварыла, што, калі ехала ў Карэю, ведала, як многа страціць яна для сябе асабіста, але не ведала, што знойдзе, а цяпер убачыла, што страціла вельмі мала, а набыла мільёны прыяцеляў і саратнікаў у агульнай барацьбе за мір.

Моніка Фелтан сваёй бязлітаснай барацьбой супроць сіл рэакцыі дапамагае ўзняць на барацьбу за мір шырокія масы англійскіх жанчын, якія ў праследванні Фелтан убачылі наступленне на іх свабоду і грамадзянскія правы, імкненне сіл рэакцыі навізаць англійскаму народу «амерыканскі спосаб жыцця».

Усё больш пачынаюць разумець англійскія жанчыны, што падрыхтоўка да новай вайны пагражае самой Англіі, пазбаўляе дзяцей спакойнага жыцця і нясе сем'ям нястачу і галечу. Таму гнеўным пратэстам сустрэлі яны прыезд Адэнаўэра ў Лондан. У раскіданых па вуліцах горада лістоўках было напісана: «Ніякай зброі нацыстам», «Да адказу падпальшчыкаў вайны», «Адпраўце Адэнаўэра назад дамоў». Каля будынка амерыканскага пасольства ў Лондане жанчыны наладзілі вялікую дэманстрацыю з патрабаваннем спыніць вайну ў Карэі.

2,5 млн. подпісаў сабралі англійскія жанчыны пад петыцыяй супроць рэмілітарызацыі Заходняй Германіі. 500 тысяч подпісаў да пачатку снежня 1951 года пастаўлена жанчынамі пад зваротам за заключэнне Пакта Міру паміж пяццю вялікімі дзяржавамі.

Члены камісіі МДФЖ гутараць з жыхарамі горада Яндун (Кітай), які сістэматычна падвяргаецца бамбардыроўкам амерыканскай авіяцыяй. На здымку: (справа) Моніка Фелтан.

Англійскія жанчыны пад кіраўніцтвам прагрэсіўнай жаночай арганізацыі «Камітэта 8 сакавіка» выступаюць з пратэстамі супроць дарагавізы і зніжэння жыццёвага ўзроўню, супроць павелічэння падаткаў, якія ідуць на вайны патрэбы. «Рукі прэч ад нашага харчавання, грошы на жыццё, на мір, а не на ўзбраенне» — вось лозунгі, пад якімі зараз праходзяць жаночыя дэманстрацыі ва ўсіх гарадах краіны.

У гэтым росце самаўсведамлення і прабуджэння англійскіх жанчын немалая заслуга належыць Моніцы Фелтан — дастойнай дачцы свайго народа.

Няхай вялікая ўзнагарода і вялікая чэсць лаўрэата міжнароднай Сталінскай прэміі міру натхніць Моніку Фелтан на новыя поспехі ў яе барацьбе за мір ва ўсім свеце.

Надзея ХІМАЧ.

МАЯ ПАДЗЯКА

Дарагія таварышы!

Дазвольце мне на старонках нашага часопіса выказаць свае пачуцці.

Я — жонка загінуўшага ў часе Айчыннай вайны афіцэра Савецкай Арміі. Вось ужо дзесяць год, як я выхоўваю сваіх дзяцей адна, без мужа. Але ні я, ні дзеці мае не адзінокія. Нам дапамагае дзяржава — я атрымліваю пенсію на дзяцей.

Працую я на Мінскім цагельным заводзе № 2.

У маі 1950 года я захварэла на сухоты. Калісьці лічылі, што гэта страшная хвароба з дрэнным вынікам. Як і ўсе слабыя жанчыны, я пала духам. Але ў нашай краіне чалавека ў бядзе не пакінуць.

Дырэктар завода т. Рубінштэйн і старшыня заўкома т. Корбут не толькі сваімі гутаркамі пераканалі мяне, што я яшчэ буду здаровым чалавекам і здолею выхаваць дзяцей, а і дапамаглі

на справе. Мне выдалі адначасовую дапамогу. За год я атрымала дзве бясплатныя пецёўкі ў санаторый. Мне прадаставілі добрую кватэру з двух пакояў плошчай у 33 кв. метры. Мае дзеці маюць асобны пакой.

Я лячуся. Мой лечачы ўрач Надзея Аляксандраўна Чахоўская заслужана карыстаецца аўтарытэтам. Дзякуючы яе чуласці і ўважлівасці я зноў у страі, працую разам з усімі. Мною не пагарджаюць, маіх дзяцей ніхто не называе «сухоткіны дзеці».

У капіталістычных краінах мільёны такіх як я гінуць ад голаду, чахнуць у падвалах. А я шчаслівая, бо живу ў савецкай краіне. Я не знаходжу слоў, каб выказаць свае пачуцці ўдзячнасці нашаму дарагому правадыру і настаўніку Іосіфу Вісарыёнавічу, нашым людзям, якіх вучыць камуністычная партыя.

Ніна АУСЯНКІНА.

Н. В. Гоголь

4 сакавіка 1952 г. споўнілася сто год з дня смерці вялікага рускага пісьменніка-рэаліста Нікалая Васільевіча Гоголя. Гоголь быў другам, вучнем і прадаўжальнікам у літаратуры традыцый вялікага Пушкіна.

Калі ў 1831 г. вышаў першы зборнік апавяданняў Гоголя — «Вечары на хутары каля Дзіканькі», Пушкін першы даў ім высокую ацэнку: «Зараз прачытаў «Вечары каля Дзіканькі». Яны здзівілі мяне. Вось сапраўдная веселасць, шчырая, непрымушаная, без манернасці, без чапурнасці. А месцамі якая паэзія». Аповесці былі цесна звязаны з украінскай народнай творчасцю; у іх — паэтычнае апісанне украінскай прыроды, быт украінскай вёскі, але галоўнае ў іх — праслаўленне вольнага, моцнага чалавека, сцверджанне права чалавека на шчасце. У «Вечарах», пісаў Луначарскі, — шчаслівая будучыня Украіны.

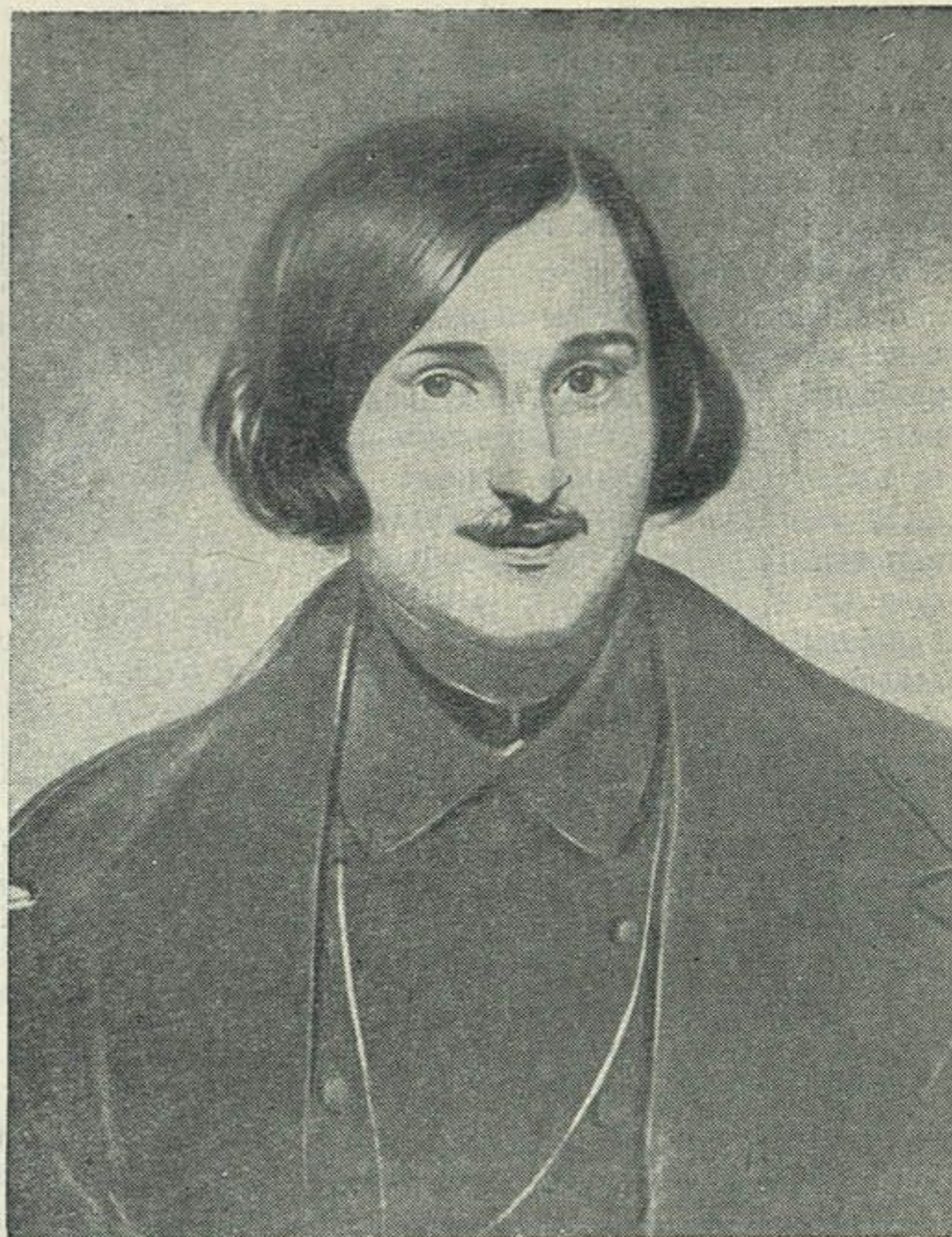
Але Гоголь жыў у эпоху прыгонніцтва, у эпоху найцяжэйшай нікалаеўскай рэакцыі. Любоў да радзімы, да працоўнага народа выклікала ў Гоголя нянавісць да ўсяго таго, што прыгнятала народ, скоўвала яго сілы. Вялікі пісьменнік, які ўвайшоў у жыццё з высокародным імкненнем «служыць народу», стаў выкрываць самадзяржаўна-прыгонніцкі парадкі. Жыццерадасныя, рамантычныя аповесці з народнага жыцця ўступаюць месца сатырычным бязрадасным малюнкам прыгонніцкай рэчаіснасці. У «Старасвецкіх памешчыках» і «Аповесці аб тым, як пасварыліся Іван Іванавіч з Іванам Нікіфаравічам» Гоголь паказаў жыццё правінцыяльных дваран. Беспрасветная пошласць, дробязнасць і сум робяць з гэтых людзей нікому не патрэбных «небакапціцеляў». Героі «Спрэчкі», па выразу Белінскага, маральна агідныя людзі, гультаі, якія жывуць толькі жывёльнымі інтарэсамі. Новыя аповесці Гоголя, напісаныя з геніяльнай прастатой і праўдай, прымушалі сучаснікаў задумацца над прычынай такога страшнага, пустога жыцця. Яны ўскрывалі сацыяльныя супярэчнасці рэчаіснасці. Смех Гоголя — гэта смех скрозь слёзы. «Яго аповесці смешныя, калі вы іх чытаеце, і сумныя, калі вы прачытаеце», — гаварыў Белінскі. Чым далей, тым больш рэзка выступае ў яго неўміручых творах змрочная рэчаіснасць царскай Расіі. Гоголь робіцца сцягам усяго прагрэсіўнага ў краіне і прадметам лютай нянавісці для прыгоннікаў і цемрашалаў.

Найбольшай выкрываўчай сілы дасягае рэалізм Гоголя ў камедыі «Рэвізор» і паэме «Мёртвыя душы». Ужо сам загалоў «Мёртвыя душы», які Гоголь адносіў да пануючага класа, заключаў у сабе небяспечны для прыгонніцкага ладу сэнс. Галерэя вобразаў тыповых прадстаўнікоў памешчыцкага класа — зверпадобных прыгоннікаў Сабакевічаў, балбатуноў-лібералаў Манілавых, вузкалобых уласнікаў Плюшкіных і Каробачак, буржуазных прайдзісветаў і дзяльцоў Чычыкавых праўдзіва паказвала «крывую рожу» самадзяржаўна-прыгонніцкай дзяржавы.

«Дзякуючы Гоголю, — пісаў Герцэн, — мы ўбачылі іх (дваран) выходзячымі са сваіх палацаў, замкаў без масак, без прыкрас, вечна п'янымі, абжыраючыміся, рабы ўлады без годнасці, тыраны без літасці сваіх прыгонных, высмуктаваючыя жыццё і кроў народа».

Гоголеўскае выкрыццё неаддзельна ад любові да радзімы.

Паказваючы «мёртвыя душы», Гоголь не мог не ўспомніць аб жывых душах, не мог не сказаць праўдзіва аб рускім народзе, яго працоўнай магутнасці і таленавітасці. Праз усе творы праходзяць думы аб радзіме, аб яе прасторах і багаццях, аб яе велічы, аб яе будучыні, аб народзе.

Нікалай Васільевіч ГОГОЛЬ

Гоголь бачыў, якія вялікія сілы скрыты ў рускім народзе. У народа ён знаходзіць шырокі размах і бойкі розум.

Вялікі мастак верыў, што надыйдзе дзень, калі выйдучь магутныя сілы народа на вольную, шырокую дарогу, і ўвесь свет будзе з захапленнем пракляняцца перад характам рускага народа, перад веліччу яго гістарычнага подзвіга.

У аповесці «Тарас Бульба» Гоголь расказаў аб доблесці і славе нашых гераічных продкаў. Гэта — аповесць аб любові да радзімы і нянавісці да захопнікаў.

Не ведаючы страху, змагаюцца і паміраюць казакі за бацькаўшчыну: «Пахіснуўся Шыла і адчуў, што рана смяртэльная. Упаў ён, паклаўшы руку на сваю рану і сказаў, звярнуўшыся да таварышоў: «Бывайце, паны-браты-таварышы. Няхай-жа стаіць на вечныя часы праваслаўная Руская зямля і будзе ёй вечная чэсць».

У вобразе самога Тараса Гоголь праславіў народную сілу і гераізм. Бульба непарыўна зліты са сваім народам, дзеля яго жыве і змагаецца.

Ніякія нястачы, ніякія пакуты не могуць зламаць гордага і суромага духу казакоў.

Назаўсёды застаюцца ў памяці чытача заключныя старонкі гэтай народнай эпапеі. Прывязаны да дрэва Тарас указвае сваім прыцелям шлях да выратавання і з нянавісцю кідае ў твар ворагам: «Што, узялі, чортавы ляхі? Думаеце, ёсць што-небудзь на свеце, чаго-б пабаяўся казак?...» А ўжо агонь узнімаўся над кастром, захопліваў яго ногі і расцілаўся полымем па дрэву... Ды хіба знойдучца на свеце такія агні, мукі і такая сіла, якая-б перасіліла рускую сілу!» — усклікае Гоголь. На барацьбу з ворагам «узнялася ўся нацыя... адпомеціць за знявагу правоў сваіх, за ганебнае сваё прыніжэнне... за бясчынства чужаземных паноў, за прыгнечанне...»

Палалі варожыя гарады і сёлы, рушыліся ўмацаваныя замкі, уцякалі ворагі. Аповесць гэтая стала адразу-ж народным здабыткам; яна абляцела ўсю нашу абшырную краіну. Яе чыталі ў гарадах і сёлах, яе напаміць расказвалі ў сялянскіх хатах.

Вобразы Тараса, Астана і іншых казакоў, поўных нянавісці да ворагаў бацькаўшчыны, да здраднікаў радзімы, беззаветна адданых народу — родны і блізкі героям і багатырам нашага савецкага часу.

У Вялікую Айчынную вайну аповесць «Тарас Бульба» была любімай і жаданай на фронце.

Н. В. Гоголь, як вялікі мастак-рэаліст, праўдзіва адлюстраваў «гнусную расійскую рэчаіснасць» і сваімі творамі служыў справе рэвалюцыйнай барацьбы.

Гоголю, пісаў Чэрнышэўскі, належыць заслуга «трывалага ўвядзення ў рускае прыгожае пісьменства сатырычнага або... крытычнага напрамку... ён першы даў рускай літаратуры рашучае імкненне да зместу... ён абудзіў у нас свядомасць аб нас саміх — вось яго сапраўдная заслуга».

Уся наступная дэмакратычная літаратура выходзіла пад уплывам Гоголя: Салтыкоў-Шчэдрін, Некрасаў, Ганчароў і іншыя прызнавалі Гоголя сваім настаўнікам. Гэты перыяд у развіцці рускай літаратуры Чэрнышэўскі назваў «гогалеўскім перыядам» і заклікаў пісьменнікаў ісці па слядах Гоголя.

У Гоголя вучыліся пісьменнікі ўвазе да штодзённай рэчаіснасці, умению нарысаваць тыповы характар, вобразнай мове, якая жывіцца жывой народнай мовай.

Нам Гоголь дарагі як вялікі патрыёт, які верыў у неабдымныя сілы народа, які выкрыццём цёмных бакоў прыгоннага жыцця дапамог народу ў барацьбе за лепшую будучыню.

Мы цанім Гоголя як стваральніка неўміручых тыпаў. Сіла яго вобразаў — яркіх, наглядных, жыццёва-тыповых — незвычайна.

Слова і вобразы вялікага паэта-сатырыка скарысталі рэвалюцыянеры-дэмакраты ў сваёй барацьбе з прыгонніцтвам і самадзяржаўем, у барацьбе з еўрапейскімі рэакцыянерамі і лібераламі-балбатунамі. Чэрнышэўскі, характарызуючы артыкулы еўрапейскіх лібералаў-журналістаў, пісаў: «Пішучца яны часткова французскімі Манілавымі, часткова французскімі Чычыкавымі, таму што ва Францыі, як і ўсюды, ёсць свае Манілавы і Чычыкавы» (нарысы гогалеўскага перыяда).

Неўміручыя вобразы, створаныя Гоголем, скарыстоўваў

часта В. І. Ленін. На старонках ленінскіх работ мы сустрачым і «даму, прыемную ва ўсіх адносінах» і дзяржыморду, і Бобчынскага і Добчынскага. Ленін гаварыў аб манілаўшчыне меншавікоў, аб чорнасоценцах Сабакевічах.

Ленін гаварыў і аб «тых ідэях Белінскага і Гоголя», якія дорагі «ўсякаму прыстойнаму чалавеку на Русі», тым самым падкрэсліваючы рэвалюцыйнае значэнне гогалеўскага рэалізма.

Таварыш Сталін у дакладзе аб праекце Канстытуцыі скарыстаў гогалеўскі вобраз для характарыстыкі крытыкаў праекта Сталінскай Канстытуцыі з газет польскіх паноў і амерыканскіх газет: «Нельга не ўспомніць па гэтаму выпадку дваровую «дзяўчынку» Пелагею з «Мёртвых душ» Гоголя. Яна, як расказвае Гоголь, узялася нейк паказаць дарогу фурману Чычыкава Селіфану, але, не здолеўшы адрозніць правы бок дарогі ад левага яе боку, заблыталася і трапіла ў нялоўкае становішча. Трэба прызнаць, што нашы крытыкі з польскіх газет, не гледзячы на ўсю іх амбіцыю, усё-ж недалёка адыйшлі ад узроўню разумення Пелагеі, дваровай «дзяўчынкі» з «Мёртвых душ».

Калі ўспомніць, фурман Селіфан палічыў патрэбным адчытаць Пелагею за блытанне правага з левым, сказаўшы ёй: «Эх ты, чарнамазая... не ведаеш, дзе права, дзе лева». Мне здаецца, што належала-б таксама адчытаць нашых незадачлівых крытыкаў, сказаўшы ім: «Эх вы, гора-крытыкі... не ведаеце, дзе права, дзе лева».

Сёння гогалеўскія вобразы — наша зброя ў барацьбе з імперыялістычнай рэакцыяй. Сучасныя імперыялісты падобны да персанажаў Гоголя. Амерыканскія паліцэйскія, якія збіваюць дубінкамі прыхільнікаў міру, — гэта тыя-ж дзяржыморды ў капіталістычных краінах, або, гаворачы словамі Белінскага, «тыя-ж чычыкавы, толькі ў іншым убранні. Ва Францыі, Англіі яны не скупляюць мёртвыя душы, а падкупляюць жывыя душы на вольных парламенцкіх выбарах».

Савецкія пісьменнікі-сатырыкі выкарыстоўваюць і прадаўжаюць традыцыі Гоголя, выкрываючы антынародную сутнасць імперыялістычных урадаў.

У творчасці Гоголя мы знаходзім багацейшы матэрыял для паказу ворага і высокія ўзоры барацьбы з усім аджыўшым, амярцведым, што чэпка хапае жывое і стрымлівае ад руху ўперад. Гоголь належыць да тых рускіх пісьменнікаў мінулага, чые лепшыя тварэнні сталі жывой, неад'емнай часткай нашай культуры.

П. ЦІМАФЕЕУ.

Н. В. ГОГАЛЬ АБ РАДЗІМЕ

Думкі мае, маё імя, мае працы будуць
належаць Расіі...

* * *

Жыццё маё, можа быць, непрыкметнае,
але па крайняй меры ўсе мае сілы будуць
парывацца на тое, каб адзначыць яго адным
дабрадзеяннем, адною карысцю бацькаўшчыны.

* * *

Няхай-жа пасля нас жывуць яшчэ лепш,

чым мы, і красуецца вечно... Руская зямля!

* * *

Ды хіба знойдуцца на свеце такія агні,
мукі і такая сіла, якая-б перасіліла рускую
сілу!

* * *

...Вочы мае часцей за ўсё глядзяць толькі
ў Расію, і няма меры любові маёй да яе...

„Русь!.. Што прарочыць гэтая неабсяжная прастора? Ці тут, ці ў табе не нарадзіцца бязмежнай думцы, калі ты сама без канца? Ці тут не быць багатыру, калі ёсць месца дзе разгарнуцца і прайсціся яму?“

Н. В. Гоголь.

ТАРАС БУЛЬБА

Н. В. ГОГАЛЬ

Мал. Е. Кібрыка

(Урывак з IX раздзелу)

«А што, паны!» пераклікнуўся Тарас з курэнямі, што засталіся: «Ці ёсць яшчэ порах у парахаўніцах! Ці не ступіліся шаблі! Ці не стамілася казацкая сіла! Ці не пагнуліся казакі!»

«Хопіць яшчэ, бацька, пораху! Прыдатны яшчэ шаблі; не стамілася казацкая сіла; не пагнуліся яшчэ казакі!»

І ірзнуліся зноў казакі так, нібы і страт ніякіх не пацярпелі. Ужо тры толькі курэнныя атаманы засталіся ў жывых. Чырванелі ўжо ўсюды чырвоныя рэкі; высока гаціліся масты з казацкіх і варожых цел. Зірнуў Тарас на неба, а ўжо па небе пацягнулася чарада крэчатаў. Ну, будзе камусьці спажыта! А ўжо там паднялі на кап'ё Метэлыцю. Ужо галава другога Пысарэнка, закруціўшыся, захлопала вачыма. Ужо падламаўся і бухнуўся вобзём начацвёрэ пасечаны Ахрым Гуска. «Ну!» сказаў Тарас і махнуў хусткай. Зразумеў той знак Астап і ўдарыў моцна, вырваўшыся з засады, у конніцу. Не вытрымалі моцнага напору ляхі, а ён іх гнаў і нагнаў проста на месца, дзе былі забіты ў зямлю калы і абломкі коп'яў. Пайшлі спатыкацца і падаць коні і ляцець праз іх галовы ляхі. А ў гэты час карсунцы, якія стаялі апошнія за вазамі, убачыўшы, што ўжо дастане ружэйная куля, грывнулі раптам з самапалаў. Усе збіліся і разгубіліся ляхі, і падбадзёрыліся казакі. «Вось і наша перамога!» пачуліся з усіх бакоў запарожскія галасы, затрубілі ў трубы і выкінулі пераможны сцяг. Усюды ўцякалі і хаваліся разбітыя ляхі. «Ну, не, яшчэ не зусім перамога!» сказаў Тарас, глядзячы на гарацкія сцены, і сказаў ён праўду.

Адчыніліся вароты, і вылецеў адтуль гусарскі полк, краса ўсіх конных палкоў. Пад усімі коннікамі былі ўсе, як адзін, бурныя аргамакі. Уперадзе перад іншымі панёсся віцязь усіх байчэй, усіх прыгажэй. Так і ляцелі чорныя валасы з-пад меднай яго шапкі; віўся завязаны на руцэ дарагі шалік, шы-

ты рукамі першай красуні. Так і атарапеў Тарас, калі ўбачыў, што гэта быў Андрый. А ён між тым, ахоплены запалам і жарам бітвы, прагны заслужыць навізаны на руку падарунак, панёсся, як малады борзый пёс, прыгажэйшы, хутчэйшы і маладзейшы ўсіх у ганны. Атукнуў на яго спрактыкаваны паляўнічы,—і ён панёсся, пусціўшы проста рысай па паветры свае ногі, увесь пакасіўшыся набок усім целам, узрываючы снег і дзесяць раз выпярэджваючы самога зайца ў жару свайго бегу. Спыніўся стары Тарас і глядзеў на тое, як ён чысціў перад сабой дарогу, разганяў, рубіў і сыпаў удары направа і налева. Не выцерпеў Тарас і закрычаў: «Які!.. Сваіх!.. Сваіх, чортаў сын, сваіх б'еш!..» Але Андрый не адрозніваў, хто перад ім быў, свае ці іншыя якія: нічога не бачыў ён. Кудры, кудры ён бачыў, доўгія, доўгія кудры, і падобныя рачному лебедзю грудзі, і снежную шыю, і плечы, і ўсё, што створана для шалёных пацалункаў.

«Эй, хлап'яты! заманіце мне толькі яго да лесу, заманіце мне толькі яго!» крычаў Тарас.

І вызвалася ў той-жа час трыццаць быстравейшых казакоў заманіць яго. І, паправіўшы на сабе высокія шапкі, тут-жа пусціліся на конях проста наперарэз гусарам. Ударылі збоку на пярэдніх, збілі іх, аддзялілі ад задніх, далі па гасцінцу таму і другому, а Голакапыценка ляснуў плашмя па спіне Андрый, і ў той-жа час пусціліся бегчы ад іх, колькі хапіла казацкай моцы. Як ускінуўся Андрый! Як забунтавала па ўсіх жылках маладая кроў! Ударыўшы вострымі шпорами каня, ва ўвесь дух паляцеў ён за казакамі, не глядзячы назад, не бачачы, што ззаду ўсяго толькі дваццаць чалавек паспела паспяваць за ім. А казакі ляцелі ва ўвесь спрыт на конях і проста паварацілі да лесу. Разагнаўся на кані Андрый і ледзь было ўжо не насцігнуў Голакапыценка, як рап-

там чыясьці моцная рука схапіла за повад яго каня. Азірнуўся Андрый: перад ім Тарас! Затросся ён усім целам і раптам стаў бледны...

Так школьнік, неасцярожна задраўшы свайго таварыша і атрымаўшы за тое ад яго ўдар лінейкай па ілбу, успыхвае, як агонь, шалёны выскаквае з лаўкі і гоніцца за спалоханым таварышам сваім, гатовы разадраць яго на часткі, і раптам натыкаецца на настаўніка, які ўваходзіць у клас: мігам прыціхае шалёны парыў і спадае бяссільная ярасць. Падобна яму, у адзін міг прапаў, як-бы не быў зусім, гнеў Андрыя. І бачыў ён перад сабой аднаго толькі страшнага бацьку.

«Ну, што-ж цяпер мы будзем рабіць!» сказаў Тарас, гледзячы проста яму ў вочы. Але нічога не ведаў на тое сказаць Андрый і стаяў, утупіўшы ў зямлю вочы.

«Што, сынку, дапамаглі табе твае ляхі!»

Андрый маўчаў.

«Так прадаць! Прадаць веру! Прадаць сваіх! Стой-жа, злезь з каня!»

Пакорна як дзіця, злез ён з каня, спыніўся ні жывы ні мёртвы перад Тарасам.

«Стой і не шавяліся! Я цябе нарадзіў, я цябе і заб'ю!» сказаў Тарас і, адступіўшы крок назад, зняў з пляча ружжо. Бледны, як палатно, быў Андрый; відаць было, як ціха варушыліся вусны яго і як ён вымаўляў чыёсьці імя; але гэта не было імя айчыны, або маці, або братаў — гэта было імя чароўнай палячкі. Тарас стрэліў.

Як хлебны колас, падрэзаны сярпом, як малады барашак, адчуўшы пад сэрцам смяротнае жалеза, павіс ён галавой і паваліўся на траву, не сказаўшы ніводнага слова.

Спыніўся сыназабойца і глядзеў доўга на бездыханы труп. Ён быў і мёртвы чароўны: мужны твар яго, нядаўна поўны сілы і непераможнай для жон прывабнасці, усё яшчэ выражаў цудоўнае хараство; чорныя бровы, як жалобны аксаміт, адцянялі яго пабляднёўшыя рысы. «Чым-бы не казак быў!» сказаў Тарас: «і станам высокі, і чорнабровы, і твар, як у двараніна, і рука была моцна ў ба! Прапаў, прапаў бясслаўна, як подлы сабака!»

«Бацька, што ты зрабіў! Гэта ты забіў яго!» сказаў пад'ехаўшы ў гэты час Астап.

«Я сынку», сказаў Тарас, кінуўшы галавою.

Пільна паглядзеў мёртваму ў вочы Астап. Шкапа яму стала брата, і прамовіў ён тут-жа:

«Аддадзім-жа, бацька, яго чэсна зямлі, каб не здэкаваліся над

ім ворат і не расцягалі-б яго цела драпежныя птушкі». «Пахаваюць яго і без нас!» сказаў Тарас: «будуць у яго плакальшчыкі і ўцешніцы!»

І хвіліны дзве думаў ён: кінуць яго на раскранне ваўкам-сырамахам ці злітавацца над яго рыцарскай доблесцю, якую храбры павінен уважыць ва што-б там ні стала. Як бачыць — скача да яго на кані Голакапыценка: «Бяда, атаман, уздужалі ляхі, прыбыла на падмогу свежая сіла!» Не паспеў сказаць Голакапыценка, скача Ваўтузенка: «Бяда, атаман, новая валіць яшчэ сіла!» Не паспеў сказаць Ваўтузенка, Пысарэнка бяжыць бягом ужо без каня: «Дзе ты, бацька, Шукаюць цябе казакі. Ужо забіты курэнны атаман Невылычкі, Задарожні забіты, Чэрэвычэнка забіты. Але стаяць казакі, не хочуць паміраць, не ўбачыўшы цябе ў вочы; хочуць, каб глянуў ты на іх перад смяротнай гадзінай».

«На каня, Астап!» сказаў Тарас і спяшыў, каб застаць яшчэ казакоў, каб паглядзець яшчэ на іх і каб яны глянулі перад смерцю на свайго атамана. Але не выехалі яны яшчэ з лесу, а ўжо непрыяцельская сіла акружыла з усіх бакоў лес, і між дрэвамі ўсюды паказаліся коннікі з шаблямі і коп'ямі. «Астап!.. Астап, не паддавайся!» крычаў Тарас, а сам, схапіўшы шаблю нагала, пачаў сячы першых трапіўшых на ўсе бакі. А на Астапа ўжо наскочыла раптам шасцёра; але не ў

добраю гадзіну, відаць, наскочыла: з аднаго паляцела галава, другі перакуліўся, адступіўшы; трапіла кап'ём у рабро трэцяга; чацверты быў больш адважны, ухіліўся галавой ад кулі, і трапіла ў конскія грудзі гарачая куля, — уздыбіўся шалёны конь, грукнуўся аб зямлю і задушыў пад сабой конніка. «Добра, сынку!.. Добра, Астап!..» крычаў Тарас: «вось я следом за табою!» А сам усё адбіваўся ад наступаўшых. Сячэцца і б'ецца Тарас, сыпле гасцінцы таму і другому на галаву, а сам глядзіць усё ўперад на Астапа і бачыць, што ўжо зноў схапілася з Астапам мала не васьмёра разам. «Астап!.. Астап, не паддавайся!..» Але ўжо адольваюць Астапа: ужо адзін накінуў яму на шыю аркан, ужо вяжуць, ужо бяруць Астапа. «Эх, Астап, Астап!..» крычаў Тарас, прабіваючыся да яго, секучы ў капусту сустрэчных і папярэчных. «Эх, Астап, Астап!..» Але, як цяжкім каменем, хапіла яго самога ў тую-ж хвіліну. Усё закружылася і перакулілася ў вачах яго. На міг змешана мільганулі перад ім галовы, коп'і, дым, бляскі агню, сукі з лісцем дрэў, мільгануўшыя яму ў самыя вочы. І грукнуў ён, як падсечаны дуб, на зямлю. І туман пакрыў яго вочы.

Н. В. ГОГАЛЬ АБ ЖАНЧЫНАХ

...«Жанчыны значна лепш нас, мужчын: у іх больш вялікадушша, больш адвагі на ўсё высокароднае».

«Калі толькі здолеее загаварыць з імі мовай самой душы, калі толькі колькі-небудзь вы ўмеце абрысаваць перад жанчынай яе высокае попрышча, і то тая самая жанчына, якую вы лічылі пустой, высокародна ўспыхне ўся раптам, зірне на самую сябе, на свае кінутыя абавязкі, падштурхне свайго мужа на выкананне сумленнага абавязку і, шпурнуўшы далёка ўбок свае ўбёры, усіх паверне да справы».

(«Выбраныя месцы з перапіскі з прыяцелямі»).

«Калі ўжо адзін бяссэнсны капрыз красуні быў прычынай пераваротаў сусветных і прымушаў рабіць глупствы найразумнейшых людзей, што-ж было-б тады, калі-б гэты капрыз быў асэнсаваны і накіраваны да добра? Колькі-б добра тады магла зрабіць красуня параўнальна з іншымі жанчы-

намі! Значыць, гэта зброя моцная. Але вы маеце яшчэ вышэйшае хараство — чыстую чароўнасць нейкай асаблівай, адной вам уласцівай нявіннасці, якую я не ўмею вызначыць словам, але ў якой так і свеціцца ўсім ваша галубіная душа».

(«Выбраныя месцы з перапіскі з прыяцелямі»).

«Уся любоў, усе пачуцці, усё, што ёсць пяшчотнага і страшнага ў жанчыны, усё ператварылася ў ёй у адно матчына пачуцце. Яна з жарам, са страсцю, са слязьмі, як стэпавая чайка, вілася над дзецьмі сваімі. Яе сыноў, яе мільх сыноў бяруць ад яе, бяруць для таго, каб не ўбачыць іх ніколі! Хто ведае, можа быць, пры першай бітве татарын ссячэ ім галовы, і яна не будзе ведаць, дзе ляжаць кінутыя целы іх, якія раскліе драпежная падарожная птушка, за кожны кавалачак якіх, за кожную кроплю крыві яна аддала-б усё».

(«Тарас Бульба»).

Алесь РЫЛЬКО

П'ЕСА У АДНЫМ АКЦЕ

Мал. Ю. Пучынскага

Дзеючыя асобы:

Клінаў Андрэй Ягоравіч — слесар, 50 гадоў.
Ваневіч Навум Дзянісавіч — бухгалтар, 35 гадоў.
Азаронак Мар'я Ігнатаўна — суддзя 1-га ўчастка, 40 гадоў.
Баравуля Сцяпан Пятровіч — суддзя 2-га ўчастка,
Назарэнка Коля — 14 гадоў.

(Невялікі кабінет, на сцяне партрэты Леніна і Сталіна. Справа — пісьмовы стол, злева — некалькі крэслаў. За сталом сядзіць Мар'я Ігнатаўна, чытае паперы ў каляровай вокладцы. Звоніць тэлефон. Знімае трубку).

Мар'я Ігнатаўна: — Алё! Слухаю вас. А-а!.. Сцяпан Пятровіч! Добры дзень, добры дзень! Што? Цяжкая судовая справа? Так... Так... Што вы гаворыце?! Цікава... Хочаце параіцца са мной? Калі ласка! З прыемнасцю! Як змагу, дапамагу. Падумаем разам. Дык чакаю вас. (Кладзе трубку). Многа сірот засталася пасля гэтай вайны... Яшчэ і цяпер, здараецца, што бацькі шукаюць сваіх дзяцей... (Стук у дзверы). Заходзьце!

(Уваходзіць Баравуля, у руках — каляровая папка).

Баравуля: — Добры дзень, Мар'я Ігнатаўна! (Вітаецца за руку). Ведаеце, пяць гадоў працую суддзёй, а такой судовай справы не прыходзілася разбіраць. (Развязвае папку).

Мар'я Ігнатаўна: — Я суддзёй трохі больш за вас працую, — чатырнаццаць гадоў, і то падобнай справы не было. Давайце прысядзем. (Садзіцца каля стала).

Баравуля (разгарнуўшы прынесеную з сабой папку): — Вось глядзіце: заява, копія метрыкі дзіцяці, копія дакумента, што Ваневіч Навум Дзянісавіч узяў на выхаванне гэтую дзяўчынку... Я сабраў усе неабходныя даведкі, сёння спецыяльна заходзіў на кватэру Ваневіча, каб паглядзець, у якіх умовах жыве дзяўчынка. Ёй адзінаццаць гадоў, завуць Святлана, ходзіць у чацверты клас...

Мар'я Ігнатаўна: — Пачакайце! Я-ж не ведаю пачатку ўсяго гэтага.

Баравуля: — А пачатак такі. Бацькі Святланы загінулі ў час вайны. Дзяўчынка трапіла ў дзетдом, пабыла там да канца вайны, а потым яе ўдачарыў Ваневіч; ён працуе бухгалтарам на станкабудаўнічым заводзе. Ваневічу, са слоў дзяўчынкі, было вядома, што ў яе ёсць брат, завуць яго Коля. А прозвішча свайго дзяўчынкі не ведала. І яшчэ. Калі яна папала ў дзетдом, пры ёй быў толькі адзін дакумент — фотаздымак. Вось ён, перазняты. (Паказвае здымак). Уся сям'я тут. Гэта — бацька, лейтэнант, лётчык... Маці... На руках у бацькоў — дачка і сын. На адвароце здымка было напісана: «Светачы — поўгода, Колі — два гады і тры ме-

сяцы. 14 мая 1941 года. Беласток». Значыць, сям'я гэта жыла да вайны ў Беластоку, узрост дзяцей вядомы, а прозвішча іх ніхто не ведаў. Ваневіч дэмабілізаваўся з арміі ў 1945 годзе, тады-ж ён і ўзяў на выхаванне Святлану. Пяць гадоў шукаў ён Колю, каб усынавіць яго. Куды толькі ні пісаў! Аб'ездзіў многа дзетдамоў, і ніякага выніку! Нарэшце, сёлета знайшоў хлопчыка. Коля жыве, аказваецца, у нашым-жа горадзе. Яго ўсынавіў слесар з аўтарэмзавода Клінаў Андрэй.

Мар'я Ігнатаўна: — Андрэй Ягоравіч Клінаў? Слесар з аўтарэмзавода? Я яго трохі ведаю. З тыдзень таму назад у газеце быў змешчаны яго партрэт. Стаханавец, тры гадавыя планы выканаў.

Баравуля: — Правільна, Клінаў — стаханавец. Я таксама чытаў у газеце... (Устае з крэсла, узбуджана крочыць па пакой). І вось цяпер Ваневіч падаў у суд на Клінава, каб той аддаў яму Колю. Вось яго заява, пачытайце.

Мар'я Ігнатаўна (чытае): — «Прашу суд вярнуць мне майго сына Нікалая...»

Баравуля (перапыняе): — Бачыце? «Майго сына Нікалая!»... Дзіця згубіла ў вайну родных бацькоў, але не засталася сіратою! У яго ёсць бацькі! «Вярніце мне майго сына Нікалая» — піша Ваневіч, у якога свая ёсць дачка, а другая — Святлана.

Мар'я Ігнатаўна: — Усё гэта так... Але-ж і Клінаў можа запатрабаваць ад Ваневіча аддаць яму Святлану.

Баравуля: — Вось у гэтым і ўся загвоздка! (Пауза.) Сапраўды, дзеці павінны жыць у адной сям'і, нельга разлучаць брата з сястрой... З другога боку...

(Адчыняюцца дзверы, у кабінет урываецца Клінаў.)

Клінаў: — Прабачце, можна зайсці?

Мар'я Ігнатаўна (усміхаецца): — Што-ж вы пытаеце? Вы-ж зайшлі!

Клінаў (крыху разгубіўся): — Даруйце... Я... Разумеце, я спяшаюся. Бягу проста з работы...

Мар'я Ігнатаўна: — Праходзьце, калі ласка. Сядайце.

Клінаў (садзіцца ў крэсла, не ведае, да каго звярнуцца): — Я да суддзі першага ўчастка.

Мар'я Ігнатаўна: — Я вас слухаю.

Клінаў (дастае з кішэні ліст паперы): — Вось тут усё сказана (перадае паперу).

Мар'я Ігнатаўна: — Заява ў суд...

Баравуля (таксама чытае заяву): — Я і думаў, што так будзе!

(Клінаў насцярожыўся).

Мар'я Ігнатаўна (чытае ўслух): — «Прашу аддаць мне Святлану, дачку маю...»

Баравуля (да Клінава): — Я — суддзя другога ўчастка. На вас, таварыш Клінаў, пададзена ў суд...

Клінаў: — На мяне? Хто? За што?

Баравуля: — Бухгалтар станкабудаўнічага завода Ваневіч... Вы ведаеце яго?

Клінаў: — На днях пашчаслівіла з ім пазнаёміцца. Як кажуць, на лаўца і звер бяжыць.

Баравуля: — Дык вось, Ваневіч падаў на вас у суд. Ён хоча, каб Коля жыў у яго сям'і...

Клінаў (устае): — У Колі ёсць свая сям'я, ёсць бацька, маці! У Колі ёсць свой дом! І ніякія Ваневічы не патрэбны яму. Коля Назарэнка жыве ў мяне, у Андрэя Клінава! (Шырока крочыць па кабінету).

Мар'я Ігнатаўна (усміхаючыся): — Але і ў Святланы ёсць свой дом. І ў яе ёсць бацька, маці...

Клінаў (спыняецца): — Канечне, ёсць бацька! Я Святлану шэсць гадоў шукаў. Пуды два паперы перавёў на пісьмы. Сёлета ўвесь свой водпуск аддаў на паездкі па дзетдамах. І не мог знайсці, бо Ваневіч выпісаў Святлане метрыку на сваё прозвішча. Гэта нядобрасумленна! Я-ж не запісаў Колю на сваё прозвішча. Хлопчык мае права быць Назарэнкам — бацька яго афіцэр, загінуў на фронце...

Баравуля: — Ніхто не ведаў сапраўднага прозвішча Святланы, таму Ваневіч і аддаў ёй сваё прозвішча.

Клінаў: — Аддаў!.. Няхай назад возьме! Справядлівасць патрабуе, каб дзеці жылі ў адной сям'і!

Мар'я Ігнатаўна: — У чыёй сям'і? У Ваневіча?

Клінаў: — Я... Я... Пры чым тут Ваневіч?!

Мар'я Ігнатаўна: — Вы, Андрэй Ягоравіч, не хвалюйцеся. Падумайце: Святлана пяць гадоў жыве ў Ваневіча...

Клінаў: — Прабачце, таварыш суддзя, перапыню вас. Выкладу перад вамі ўсе свае козыры. Па-першае, Коля жыве ў мяне не пяць, а сем гадоў. Ён называе мяне татам, ён мне, можа, даражэй за роднае дзіця... Па-другое, я выхаваю яго не горш, чым сваіх дзяцей. У мяне адзін сын — танкіст, маёр, другі — інжынер, дачка вучыцца ў інстытуце... Адкуль я ведаю, як выходзіць Святлана ў сям'і Ваневіча? Што за чалавек Ваневіч? Можа ў яго якая-небудзь дробненькая, мяшчанская душа? Магчыма...

Баравуля: — Андрэй Ягоравіч, чаму вы так дрэнна думаеце пра чалавека, якога амаль зусім не ведаеце?

Клінаў (суняўся): — Гэта праўда, я з ім бачыўся толькі адзін раз... (Рахуча). Але-ж сябе я ведаю, лепш, чым яго! Я ведаю, што Святлане ў мяне трэба жыць. Зразумейце мяне: не магу я, каб маё дзіця жыло ў некага чужога. Гэта трэцяя прычына, з-за якой суд павінен вярнуць мне Святлану!

Мар'я Ігнатаўна: — Вы зноў сваё. Ваневіч-жа таксама не хоча, каб Коля жыў, як вы гаворыце, «у некага чужога».

Клінаў: — Прабачце, таварыш суддзя, але вы мяне не агітуйце. Прашу прыняць маю заяву і разабраць справу ў судзе. Сведка ў мяне будзе, колькі трэба. Магу паклікаць тысячу чалавек. Увесь завод за мяне!

Баравуля: — Андрэй Ягоравіч! А вы прыдзіце сюды з Колям. Мы з ім пагаворым. У вас сёння ёсць вольны час?

Клінаў: — Можна будзе і сёння. З прыемнасцю прыду з Колям, пагаварыце з ім. Хлопчыку чатырнаццаць гадоў, — ён скажа, дзе хоча жыць.

Мар'я Ігнатаўна: — А Коля ведае, што яго бацькі загінулі?

Клінаў: — Спачатку хлопчык над гэтым не задумваўся. А летась, неяк увосень, прыходзіць са школы і гаворыць: «Скажы, тата, чаму тваё прозвішча Клінаў, а маё — Назарэнка?» Я і раскажаў яму. Аказваецца, Коля памятае сваіх бацькоў, праўда, вельмі цьмяна...

Баравуля (дастае з папкі фотаздымак, паказвае яго Клінаву). А тут ці пазнае ён бацькоў?

Клінаў (разглядае здымак. Да Баравулі): — Дзе-ж вы ўзялі здымак?

Баравуля: — Гэта не арыгінал. Перазняты са здымка, які быў у Святланы. Ваневіч даў мне копію.

Клінаў: — Ці не можаце вы, таварышы суддзі, даць мне гэты здымак? Для Колі на памяць?

Баравуля: — Вам Ваневіч дасць здымак. А гэты экзэмпляр нам пакуль што патрэбен.

Мар'я Ігнатаўна: — Дык вы, Андрэй Ягоравіч, калі ласка, паклічце сюды Колю.

(Клінаў выходзіць).

Баравуля: — Мар'я Ігнатаўна! Вы сама маці дзяцей...

Скажыце: як найлепш вырашыць гэтую справу? Ваневіча паслухаеш — ён праў, Клінаў таксама гаворыць праўду...

Мар'я Ігнатаўна: — У вас, Сцяпан Пятровіч, таксама ёсць дзеці. Дык што вам гаворыць сэрца бацькі? (Паўза.) Вы, Сцяпан Пятровіч, былі ў сям'і Ваневіча. Скажыце, у якіх там умовах Святлана?

Баравуля: — Гэта вельмі добрая, культурная сям'я. Святлана і апранута і накормлена, вучыцца паспяхова. Я глядзеў яе школьны дзённік — адны чацвёркі і пяцёркі. Гутарыў з настаўніцай — яна ў захапленні ад Святланы.

Мар'я Ігнатаўна: — Цяпер нам застаецца даведацца, у якіх умовах жыве Коля. Вось ён зараз прыдзе сюды з бацькам, пагаворым з ім. Па хлопчыку будзе відаць, што за сям'я Клінавых. Праўда, гэтага мала. Нам асабіста трэба будзе пабываць і ў іх на кватэры і ў школе, дзе вучыцца Коля. (Паўза.) Ведаеце, Сцяпан Пятровіч, давайце паклічам сюды і Ваневіча. Збярэмся ўсе разам і рашым, як быць.

Баравуля: — Я разумею вас, Мар'я Ігнатаўна... (Набірае нумар, гаворыць па тэлефону): — Алё! Бухгалтэрыя станкабудаўнічага завода? Мне — Ваневіча. Няма? А дзе ён? У суд пайшоў? (Кладзе трубку). Ваневіч, напэўна, у мяне, у прыёмнай. (Набірае нумар). Вольга Сцяпанаўна? Гэта я. Скажыце, Ваневіч у нас? Дайце яму трубку. (Паўза.) Добры дзень, Навум Дзянісавіч! Гаворыць Баравуля. Зайдзіце, калі ласка, у кабінет суддзі першага ўчастка. Я тут. Пагаворым. (Кладзе трубку).

Мар'я Ігнатаўна: — Справа гэтая сапраўды надта складаная. Яна мяне вельмі ўсхвалявала. І не толькі таму, што Ваневіч і Клінаў — добрыя, сардэчныя, сапраўды савецкія людзі, і не толькі таму, што сіроты знайшлі сваіх другіх бацькоў. Хвалюе, радуе мяне і тое, што з'яўляюцца судовыя справы, у якіх няма адказчыкаў, няма каму садзіцца на лаву падсудных, — ёсць два працэсуальныя бакі, і абодва яны прадстаўлены цудоўнымі людзьмі!

Баравуля: — Я над гэтым, Мар'я Ігнатаўна, таксама задумваўся. Наш савецкі суд пачынае выконваць новыя функцыі... Што можа быць лепш — не судзіць людзей, а мірыць іх! Так званых істцоў і адказчыкаў суддзя вітае ад усяго сэрца!..

Мар'я Ігнатаўна: — Ваша праўда, Сцяпан Пятровіч. Вось таму з яшчэ большай увагай мы павінны аднесціся да гэтай справы. Яе трэба вырашыць толькі ў інтарэсах дзяцей. Дзеці — перш за ўсё.

(Стук у дзверы).

Баравуля: — Калі ласка!

(Заходзіць Ваневіч.)

Ваневіч: — Добры дзень! (Да Баравулі). Я, таварыш Баравуля, да вас. Усё непакоюся, прышоў параіцца...

Баравуля: — Параімся разам. Зараз прыдзе сюды Клінаў.

Ваневіч: — А яму чаго?

Баравуля: — Падаў на вас у суд (паказвае на Мар'ю Ігнатаўну). У першы ўчастак.

Ваневіч: — На мяне? За што?

Мар'я Ігнатаўна: — Праходзьце бліжэй, таварыш Ваневіч. Сядайце. (Ваневіч садзіцца ў крэсла). Няўжо вы не здагадваецеся, за што на вас падалі ў суд?

Ваневіч: — Я так і думаю!.. От-жа неспакойны стары! Які незгаворчывы чалавек!

Баравуля (усміхаецца): — Найшла каса на камень..

Ваневіч (устае): — Зразумейце мяне, таварышы суддзі...

(Стук у дзверы. Заходзіць Клінаў і Коля. Ваневіч разгубіўся. Памкнуўся падыйсці да Колі, але дарогу яму перагарадзіў Клінаў).

Мар'я Ігнатаўна: — Прадаўжайце, калі ласка, Навум Дзянісавіч, гаварыце.

Ваневіч: — Зразумейце, таварышы суддзі! Пра тое, каб узяць Святлану, не можа быць і гутаркі. Дзяўчынка нават і не падазрае, што ў яе былі другія бацькі. Гэта адзін бок справы. Але Святлана ведае, што ў яе недзе ёсць брат. Яна нават намалявала яго партрэт... Коля не можа жыць у другой сям'і. Ён павінен быць разам са Святланай.

Клінаў: — Таварышы суддзі! Я думаю так, паслухайце. Напрыклад, дэталі, якую няправільна вытачыў — можна другую зрабіць, сапсаваўся станок — адрамантуеш яго... Адным словам, такія рэчы можна выпраўляць. Але рашэнне суда не заўсёды выправіш... Так што...

Мар'я Ігнатаўна (усміхаецца): — Адкуль вы ведаеце пра штодзённы клопат суддзі, каб яго дзеянні былі правільнымі?

Клінаў (разводзіць рукамі): — А як-жа не ведаць! Ведаем, каго выбіраем у суды...

У чытальнай зале Уздзенскай раённай бібліятэкі Мінскай вобласці. На пераднім плане — школьніцы Святлана Антонава (злева) і Эма Грыб.

Мар'я Ігнатаўна: — Пачакайце, я пагавару з маладым чалавекам. *(Падыходзіць да Колі)*. Даўно, сыноч, у камсамол уступіў?

Коля *(усміхаецца)*: — Яшчэ не прымаюць...

Мар'я Ігнатаўна: — Чаму? Дрэнна вучышся?

Коля: — Не. Трошкі нехапае да чатырнаццаці гадоў...

Мар'я Ігнатаўна: — А вучышся як? Можна тройкі, як кажуць, вудзіш?

Коля: — Не. Такую дробную рыбку не лаўлю. За першую чвэрць у мяне дзве чацвёркі, астатнія — пяцёркі.

Мар'я Ігнатаўна: — А што-ж гэта ў цябе рукі ў машынным масле?

Коля *(смяецца)*: — «Арлёнка» свайго рамантаваў, вела-сіпед.

Клінаў *(смяецца)*: — У народзе кажуць: якое дрэва — такі і клін, які бацька — такі і сын. Я з машынамі важуся, і сын усё ў тэхніцы капаецца. Ён у мяне канструктарам будзе!

Мар'я Ігнатаўна: — А ведаеш, Коля, ёсць радасная навіна. Твая сястрычка, Святлана, знайшлася.

Коля *(радасна, усхвалявана)*: — Дзе яна?

Баравуля *(паказвае на Ваневіча)*: — Света ў гэтага дзядзі жыве.

Коля *(тузае за рукаў бацьку)*: — Тата, паедзем за Святланай! Сёння паедзем! Пае-едзем, та-ата!

Клінаў: — Паедзем, сыноч, паедзем!..

Баравуля *(дастае фотаздымак, перадае Колю)*: — Паглядзі, ці пазнаеш... сябе і сястрычку.

Коля *(бярэ здымак, задумаўся, спяхмурнеў, потым з цікавасцю да Ваневіча)*: — Дзядзя, а Света вялікая ўжо? У якім яна класе?

Ваневіч: — У чацвертым яна, сыноч. Таксама добра вучыцца...

Баравуля: — Вазьмі, Коля, гэты здымак сабе...

(Мар'я Ігнатаўна нешта шапнула Клінаву.)

Клінаў: — Ідзі, сыноч, дамоў. Скажы маме, што і я зараз іду. З веласіпедам пакінь вазіцца, бярыся за ўрокі.

(Коля выходзіць. Паўза.)

Мар'я Ігнатаўна *(да Клінава і Ваневіча)*: — Цяпер, я спадзяюся, вы таксама знайшлі рашэнне гэтай справы?

Клінаў: — А што-ж тут? Усё ясна! Святлана павінна ў мяне жыць!

Ваневіч *(усміхаецца. Да Клінава)*: — Ой-жа і ўпарты, братка ты мой.

Баравуля: — На нашу думку, дзеці павінны жыць там, дзе і жывуць зараз: Святлана — у вас, таварыш Ваневіч, а Коля — у вас, таварыш Клінаў. Скажам так: у садзе добра прыжылася яблынька — ёй і святла і прасторы хапае. На-вошта-ж яе перасаджваць у другі сад? Перасадзіш — дрэўца зацвіце пазней, а то і не прыжывецца...

Клінаў: — Як-жа гэта? Куды вы хіліце?

Мар'я Ігнатаўна: — Парадніцца вам трэба. Можна нават у адзін дом перасяліцца. Света і Коля будуць часта сустракацца, гуляць разам. Нельга-ж ні Колю, ні Свету разлучаць з іхнімі сем'ямі. Вы ім дома, каб не ўстрывожыць, асцярожна раскажыце аб усім...

Клінаў: — Та-ак... *(задумаўся)*. А можа вы і праўду гаворыце...

Ваневіч: — У даным выпадку гэта, сапраўды, напэўна, адзіна правільнае рашэнне. Прызнацца, у мяне самога сёння такая думка прамільгнула.

Клінаў *(да Ваневіча, прыязна)*: — Яшчэ-б не прамільгнула! У цябе-ж, сусед, бухгалтарская галава. *(Усміхаецца)* У ёй колькі розных дэбатаў і крэдытаў змяшчаецца!..

Ваневіч: — А ў цябе хітрасці ды ўпартасці — на дзесяцярых хопіць. *(Падае руку Клінаву)*. Будзем знаёмы, я — Навум Дзянісавіч.

Клінаў *(падае руку)*: — А мяне Андрэем завуць, па бацьку — Ягоравіч. *(Падумаўшы)*. А што думаеш, і праўда нам трэба ў адным доме жыць? Горсавец пераселіць.

Ваневіч *(да Баравулі)*: — Дайце маю заяву.

Баравуля *(аддае заяву)*: — Вы нас, таварышы, пра-бачце, але мы будзем да вас заходзіць часценька, каб ведаць, як жывуць Коля і Света.

Клінаў: — З вялікай радасцю! Дайце і маю заяву... *(Да Ваневіча)*. Навум Дзянісавіч, прыезджайце сёння да мяне ўвечары. Са Светай, з жонкай. І вас, таварышы судзі, вельмі прашу прыйсці. Я і не ведаю, як вас дзякаваць. Выходзіць, што параднілі нас.

(Заслона.)

СЕЛЬСКІЯ ЛЫЖНІЦЫ

У Магілёве нядаўна закончылася другое рэспубліканскае пяршынства спорттаварыства «Калгаснік» па лыжах. У гэтых традыцыйных масавых спаборніцтвах удзельнічала звыш 100 мацнейшых лыжнікаў. Сярод іх — чэмпіёны мінулага года настаўніца Масюкоўшчынскай сельскай школы Мінскага раёна Надзея Бахановіч, 17-гадовая калгасніца сельгасарцелі «Совецкая Беларусь» Палацкага раёна Яўгенія Рабікава, калгасніца сельгасарцелі імя Сталіна Магілёўскага раёна Любоў Маралеўская і многія іншыя.

У першы дзень спаборніцтваў сельскія фізкультурнікі ўдзельнічалі ў эстафеце 3×5 кіламетраў. Эстафета — адзін з найбольш цяжкіх і захапляючых відаў спаборніцтваў — прайшла ў вострай спартыўнай барацьбе. На першым этапе лідэрам стала Ірына Духаўская — прадстаўніца Мінскай вобласці. Духаўская першай перадала эстафету, яе змяніла на лыжні Рэгіна Пяткевіч, якая ў добрым тэмпе прайшла ўсю дыстанцыю. На трэцім, заключным этапе эстафеты, іх перамогу канчаткова замацавала Надзея Бахановіч.

Сельскія лыжніцы ў гэты дзень спаборнічалі таксама ў гонках на 5 кіламетраў. Пяршынства і званне чэмпіёна таварыства «Калгаснік» 1952 года заваявала Любоў Яфімава — прадстаўніца Гомельскай вобласці. Яе час — 27 хвілін 35 секунд. На другім месцы — Антаніна Кунігель — калгасніца сельгасарцелі «Ленінскі шлях» Ашмянскага раёна Маладзечанскай вобласці. На трэцім — Мар'я Догелева — аграном з Крупскага раёна Мінскай вобласці.

Першае каманднае месца занялі лыжнікі Магілёўскай вобласці. Ім уручаны кубак Цэнтральнага савета спартыўнага таварыства «Калгаснік». Гэтым кубкам валодала Мінская вобласць, якая заняла цяпер другое месца. На трэцім месцы — каманда Гомельскай вобласці.

Пераможцам уручаны дыпломы і чырвоныя стужкі чэмпіёнаў спартыўнага таварыства «Калгаснік».

На здымку: пераможцы жаночай эстафеты 3×5 кіламетраў: І. Духаўская, Н. Бахановіч і Р. Пяткевіч.
Фото Л. Эйдзінава

Кітайская Народная Рэспубліка. Пры многіх прадпрыемствах створаны дзіцячыя яслі.
На здымку: дзеці ў яслях пры фабрыцы баваўнянай пражы ў Ханькоу.

Фотахроніка ТАСС

У ІМЯ ЖЫЦЦЯ ДЗЯЦЕЙ

ДРУГАЯ сусветная вайна пазбавіла дзесяткі мільёнаў дзяцей жыцця і бацькоў, нанесла велізарныя страты здароўю і выхаванню дзяцей. Адною з асгрэйшых пасляваенных праблем стала дзіцячая праблема.

Савецкая дзяржава яшчэ ў ходзе вайны прыняла ўсе меры для выратавання дзяцей, для прадухілення цяжкіх вынікаў вайны. Ствараліся новыя дзіцячыя дамы, у вызваленых раёнах у першую чаргу аднаўляліся школы, больницы, дзіцячыя сады і яслі.

Пасляваенны перыяд — гэта перыяд новых дасягненняў савецкай краіны ў галіне аховы мацярынства і дзяцінства, развіцця школьнага будаўніцтва і арганізацыі пазашкольных устаноў. Ажыццяўленне абавязковага сямігадовага навучання — гэта новае яркае сведчанне велізарных клопатаў партыі і савецкага ўрада аб падрастаючым пакаленні. Зніжэнне дзіцячай смертнасці больш чым у два разы ў параўнанні з 1940 г. — вынік росту добрабыту савецкага народа і поспехаў савецкай аховы здароўя.

У краінах народнай дэмакратыі, у Кітайскай Народнай Рэспубліцы і Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы праведзена велізарная работа ў галіне стварэння неабходных умоў для жыцця і дэмакратычнага выхавання дзяцей. На прыкладу Савецкага Саюза там ствараюцца дзіцячыя яслі, кансультацыі, сады, піонерскія клубы і палацы.

Карэнным чынам перабудавана ўся сістэма школьнага навучання і выхавання. Адукацыя стала даступна ўсім дзецям незалежна ад сацыяльнага становішча і нацыянальнасці. Дзеці вучацца па новых дэмакратычных праграмах і падручніках. Нясмынна павышаецца жыццёвы ўзровень

працоўных, што забяспечвае дзецям лепшыя ўмовы жыцця.

Не тое ў свеце капіталізма. Там не толькі нічога не зроблена для дзяцей у сэнсе ліквідацыі цяжкіх вынікаў вайны, а наадварот — з узмацненнем падрыхтоўкі да новай вайны становішча дзяцей робіцца сапраўды трагічным. Паводле даных Сацыяльнага і Эканамічнага Савета Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, у сучасны момант у капіталістычных і каланіяльных краінах 80 мільёнаў дзяцей вядуць поўгалоднае існаванне.

У выніку гонкі ўзбраенняў і росту ваенных бюджэтаў павялічваюцца падаткі на працоўных, цэны на прадметы першай неабходнасці, зніжаецца жыццёвы ўзровень і дзяржаўныя асігнаванні на патрэбы дзяцей. Сем'і працоўных не ў сілах звесці канцы з канцамі, каб пракарміць, адзець і абуць сваіх дзяцей.

Кошт жыцця ў ЗША пасля нападу на Карэю ўзрос на 11, ва Францыі за адзін год (1950 — 51) узняўся на 24, у Бельгіі — на 25 процантаў.

Сума прамых і ўскосных падаткаў за 1951—52 г. у ЗША складае 41, а ў Англіі 53 процанты заробтнай платы рабочых і служачых.

Свет галечы і голаду, гора і слёз адкрыецца перад намі, калі мы глянем на ўмовы жыцця дзяцей у гэтых краінах.

У ЗША, у краіне, якая хоча навізаць свой спосаб жыцця ўсім народам, больш 80 процантаў дзяржаўнага бюджэта асігнана на ваенныя выдаткі і менш 1 процанта — на асвету. Там з-за матэрыяльнай незабяспечанасці і адсутнасці школьных памяшканняў не могуць вучыцца 6 мільёнаў дзяцей. Мільёны дзяцей здабываюць сабе кавя-

так хлеба несаільнай працай на плантацыях, у рэстаранах і барах. Ноччу ў кожным горадзе вы можаце ўбачыць сотні дзяцей, якія спяць на тратуарах, у пад'ездах дамоў, на лаўках у скверах. Такіх бяздомных дзяцей у ЗША налічваецца больш двух мільёнаў.

Але яшчэ больш згубныя вынікі наносіць амерыканскім дзецям ідэалагічная апрацоўка, якая ставіць мэтай выхаваньня новых салдат па гітлераўскаму ўзору, без усякага сумленьня. Гэтай задачы падпарадкаваны школьныя праграмы, дзіцячая і юнацкая літаратура, кіно і радыё. Славуць «коміксы» (дзіцячыя ілюстраваныя выданні), якія выпускаюцца мільённымі тыражамі, атручваюць дзіцячую свядомасьць, выхоўваюць дзяцей на забойствах, рабунках, расавай нянавісьці. Устаноўлена, што з пяці дзяцей, якім больш шасці год, чацвёра з'яўляюцца рэгулярнымі спажывцамі гэтай літаратуры. У ЗША прадаецца штомесяц каля 40 мільёнаў такіх выданняў.

Аб разлагаючым уплыве галівудскіх кінофільмаў можна меркаваць з фактаў, апублікаваных у кнізе Тытэрса і Рэйнмана «Аб злачыннасці няпоўналетніх», выданай у ЗША.

З некалькіх сот абследаваных хлопчыкаў, якія зрабілі тыя ці іншыя злачынствы, 49 процантаў заявілі, што яны пад уплывам прагледжаных кінофільмаў захацелі набыць агнястрэльную зброю, 28 процантаў перанялі з кінофільмаў урокі зладзейства, 45 процантаў хлопчыкаў паказалі, што яны з кінокарцін атрымалі ўяўленне аб здабыванні грошай лёгкім спосабам, 20 процантаў пачалі марыць аб бандытах.

З апытаных дзяўчат ад 14 да 18 год — 41 процант прызналі, што іх антыграмадскія ўчынкі з'явіліся пераўвасманнем паводзін дзяўчат з экрана, 38 процантаў — што яны пад уплывам кіно кінулі школу, бо імкнуліся да бесклапотнага жыцця, 33 процанты па той-жа прычыне ўцяклі з дому і 23 процанты пад уплывам узбуджаючых кінофільмаў зрабілі сексуальныя злачынствы.

У нядзельным дадатку да амерыканскай газеты «Дэйлі кампас» — «Санды кампас мэгэзін» — расказваецца аб трагічнай гісторыі адной маці.

Гэта Джын Філд — простая і мужная жанчына, маці двух дзяцей. Яе аддалі пад суд, абвінавачваючы ў тым, што яна пры-віла сыну і дочцы «небяспечныя думкі» аб расавым роўнапраўі, аб мужнасці карэйскага народа, які адстойвае свой лёс і незалежнасць. Галоўнае яе злачынства заключалася ў тым, што яна прапанавала свайму 14-гадоваму сыну прыняць удзел у зборы подпісаў пад Стэкгольмскай Адазвай.

Лос-Анжэлоскі суд забараніў ёй выхоўваць дзяцей і пастанаўіў перадаць іх бацьку-няніцу і іграку, які кінуў сям'ю на волю лёсу больш 10 год таму назад. Вось якая цана амерыканскай «дэмакратыі». Хваля народнага пратэсту ўзнялася супроць гэтага самавольства. Тысячы амерыканцаў патрабуюць адмены гэтага ганебнага прыговору.

Ва Францыі, у хартыі, прынятай Нацыянальнай канферэнцыяй у абарону дзяцей і пасланай ураду, гаворыцца:

Англіійскія каланізатары ўвялі на востраве Ямаіцы дзіцячую працу. Плантатары прымушаюць маленькіх дзяцей выконваць несаільную работу. Нечалавечая эксплуатацыя асуджае маленькіх на хваробы і раннюю смерць.

«Адзін мільён сям'яў жыве ў брудным, антысанітарным жыллі, шкодным для здароўя. Адукацыя маладога пакалення знаходзіцца ў сур'ёзнай небяспецы. Да 1956 года неабходна пабудаваць 20 тысяч класаў; толькі ў пачатковых школах нехапае 25 тысяч педагогаў. Дзіцячая смяротнасць дасягае пагражаючых размераў».

Яшчэ больш цяжкое становішча дзяцей у каланіяльных краінах. «Адным з самых жаклівых злачынстваў імперыялізма з'яўляецца жорсткая эксплуатацыя дзіцячай працы», — сказала дэлегатка Інданезіі Дарміні на апошняй сесіі выканкома Федэрацыі. У гэтых краінах не існуе законаў аховы дзіцячай працы.

У Інданезіі на 100 тысяч насельніцтва прыходзіцца толькі адзін урач. Колькасць непісьменных дасягае 92 процантаў.

Жанчыны-маці і дзеці каланіяльных краін не карыстаюцца ніякай абаронай закона. «Каб пераканацца ў гэтым, даволі заглянуць на любую фабрыку Ісфагена (Іран) або якога-небудзь іншага горада, — паведамляе часопіс «Кудэ-кан-э-Іран». — Там на зямлі, на месцы, дзе мыюць воўну, у воблаку пылу вы можаце ўбачыць парожнія бензінавыя бакі. У гэтых баках сярод бруду і пылу ляжаць чакаючы сваёй смерці грудныя маладзёнцы з трасучыміся галоўкамі і з гнойнымі, налітымі крывёю ад крыку, вачыма».

У Бенгаліі, згодна даным апытання работніц джутавай фабрыкі, з 338 нарадзіўшыхся дзяцей 139 нарадзіліся на фабрыцы, ля станка.

Маці, усе сумленныя людзі не могуць маўчаць, бачачы гэтую трагічную карціну. Яны змагаюцца. Міжнародная канферэнцыя ў абарону дзяцей, якая склікаецца ў Вене (Аўстрыя) 12 — 16 красавіка гэтага года па ініцыятыве Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, стане новым этапам у гэтай барацьбе. У Канферэнцыі прымуць удзел людзі розных краін, самага рознага сацыяльнага становішча і перакананняў.

С. ГІЛЕУСКАЯ

У ПЕРАДАВЫМ КАЛГАСЕ

Нядаўна адбылася куставая нарада жанчын — перадавікоў жывёлагадоўлі Мірскага, Стаўбцоўскага, Нясвіжскага, Клецкага і Івянецкага раёнаў Баранавіцкай вобласці. Нарада праходзіла ў перадавым калгасе вобласці — «Перамога» (Мірскі раён).

Калгаснікі цёпла сустрэлі гасцей: свінарку калгаса «Радзіма Якуба Коласа» Кацярыну Самахвал, даярку калгаса «Краіна Советаў» Мар'ю Калевіч, свінарку калгаса імя Жданава Ганну Санько, даярку калгаса імя Ленінз Юзэфу Матусевіч і іншых.

У добра абсталяваным сельскім ДOME культуры ўдзельнікам нарады была прачытана лекцыя аб міжнародным становішчы. Гасці падрабязна азнаёміліся з гаспадаркай калгаса, звярнулі ўвагу на самаадданую працу і высокую працоўную дысцыпліну калгаснікаў. Гасцям спадабаліся жывёлагадоўчыя будынкі калгаса. Асабліва — тыповы свінарнік з саману, з пабеленымі знутры сценамі, з прасторнымі чыстымі станкамі. Пры свінарніку пабудавана кормакухня.

— Чаму падлога ў станках прыпаднята на 35 — 40 см? — цікавілася свінарка Кацярына Самахвал.

— Пад падлогай, — адказвалі ёй, — знаходзіцца тарфяная крошка. Яна ўсасвае гноевую жыжу, што сцякае з падлогі праз спецыяльныя шчыліны. Таму ў станках заўсёды чыста. Тарфяная крошка часта мяняецца і служыць кампостам для ўгнаення.

У свінарац устанавлены цвёрдыя распарадак дня, дзённыя рацыёны для парасят 3 — 4-месячнага ўзросту і супаросных свінаматок.

Калгас мае тры тыповыя кароўнікі

на 160 дойных кароў. У кароўніках цёпла і чыста.

— Па колькі літраў малака надойваеце вы ад каровы? — спытала Мар'я Калевіч Раісу Ясюк.

Даярка адказвала, што ад 12 замацаваных за ёю дойных кароў яна надала ў сярэднім па 2 200 літраў і атрымала ад іх 12 цялят. Правільны догляд жывёлы, строгі распарадак дня, своечасовае кармленне, прагулка, паченне, чыстка, даенне — усё гэта заўважна паспеху. Цельным каровам удзяляецца асабліва ўвага. Іх рацыён павялічваецца. У дзень ім даецца па 5 кг сена, 4 кг кораньплодаў, 3 кг саломы, 4 кг сіласу і 1 кг мукі.

Жывёлаводы калгаса «Перамога» расказалі, што паспехаў яны дабіліся дзякуючы шырокаму разгортванню спаборніцтва. У спаборніцтве з калгасам «Комінтэрн» Магілёўскай вобласці яны ўзялі новыя, павышаныя абавязацельствы: выгадаваць ад кожнай свінаматкі 25 парасят, дабіцца 20 кг жывой вагі кожнага парасяці пры ад'ёме ад свінаматкі, надаць ад кожнай фуражнай каровы па 2 600 літраў малака.

З гісторыяй калгаса «Перамога» гасцей азнаёміў яго старшыня дэпутат

Вярхоўнага Савета БССР т. Куневіч. Калгас арганізаваўся ў 1946 годзе з 8 гаспадарак. Зараз колькасць гаспадарак у калгасе перавышае 600. Тут працуе 11 паляводчых брыгад. Калгас мае шматгалінную гаспадарку: паляводства, жывёлагадоўлю, садаводства, пчальарства, рыбную гаспадарку, цагельную вытворчасць і г. д.

Калгас датэрмінова выканаў трохгадовы план развіцця грамадскай прадуктыўнай жывёлагадоўлі, за што атрымаў у прэмію легкавы аўтамабіль «Пабеда».

Калгаснікі атрымалі на працадзень па 3 кг збожжа і 5 кг бульбы.

У 1951 годзе калгас меў 560 тысяч рублёў прыбытку, з якіх 136 тысяч рублёў выручыў ад продажу прадуктаў жывёлагадоўлі.

Усе дамы калгаснікаў радыёфікаваны. 2 разы ў тыдзень працуе кіно.

Калгас дабіўся паспеху дзякуючы высокай працоўнай дысцыпліне і сацыялістычнаму спаборніцтву, дзякуючы дапамозе савецкага ўрада і бацькоўскім клопатам таварыша Сталіна аб росце матэрыяльнага добрабыту калгаснікаў.

Удзельніцы нарады, азнаёміўшыся з каштоўным вопытам жывёлаводаў перадавога калгаса «Перамога», абавязаліся працаваць у сваіх калгасах так, як пераможцы.

А. ТАРАСАВА,

інструктар Стаўбцоўскага РК КП(б)Б па рабоце сярод жанчын.

У Брэсце адбылася канферэнцыя чытачоў часопіса «Работніца і сялянка». На здымку: група ўдзельніцаў канферэнцыі. Злева направа: Р. Д. Сіляева — хатняя гаспадыня, грамадскі работнік, К. А. Арлова — стаханаўка друкарні імя Варашылава, Г. П. Атрошка — стаханаўка мясакамбіната, П. С. Басова — старшыня жонсовета домакіраўніцтва № 35, А. М. Супрынюк — стаханаўка горпрамкамбіната, М. В. Магілёўцава — старшыня жонсовета гарадской электрастанцыі, прафесар Г. Л. Дазорцава — член рэдкалегіі часопіса «Работніца і сялянка», Л. А. Сцяпанавіч — старшыня жонсовета чыгуначнага вузла, М. В. Малыгіна — хатняя гаспадыня, намеснік старшыні жонсовета чыгуначнага вузла, А. П. Пятроўская — заг. аддзела па рабоце сярод жанчын Брэсцкага гаркома партыі.

Фото В. Германа (БелТА)

У канцы лютага адбылася рэспубліканская нарада перадавікоў сельскай гаспадаркі. У нарадзе ўдзельнічалі старшыні перадавых калгасаў, брыгадзіры, звеннявыя, работнікі жывёлагадоўчых ферм, механізатары, спецыялісты сельскай гаспадаркі, кіраўнікі партыйных, савецкіх арганізацый.

Удзельнікі нарады заслухалі даклад міністра сельскай гаспадаркі БССР С. С. Касцюка: «Вынікі 1951 года і меры забеспячэння высокай ураджайнасці сельскагаспадарчых культур, павелічэння пагалоўя грамадскай жывёлы і росту яе прадуктыўнасці ў калгасах Беларускай ССР у 1952 г.».

Перадавікі сельскай гаспадаркі абмяняліся вопытам сваёй работы, намерзілі мерапрыемствы па забеспячэнню далейшага ўздыму ўсіх галін сельскай гаспадаркі.

На нарадзе з вялікай прамовай выступіў сакратар ЦК КП(б)Б Н. С. Патолічаў. Удзельнікі нарады звярнуліся з заклікам да ўсіх калгаснікаў і калгасніц, работнікаў МТС і саўгасаў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва за атрыманне высокіх ураджаяў сельскагаспадарчых культур, за ўсямернае павелічэнне пагалоўя грамадскай жывёлагадоўлі і павышэнне яе прадуктыўнасці.

На здымку — група ўдзельніц нарады перадавікоў сельскай гаспадаркі. У першым радзе (злева направа): Герой Соцыялістычнай Працы звеннявая калгаса імя Сталіна Васілевіцкага раёна Е. А. Кухарава; Герой Соцыялістычнай Працы звеннявая калгаса імя Леніна Любчанскага раёна П. Л. Калола; трактарыстка Маладзечанскай МТС С. Н. Новаш; Герой Соцыялістычнай Працы звеннявая калгаса імя Кірава Ветрынскага раёна Р. П. Пятроўская; другі рад — работніца саўгаса «Мормаль» Жлобінскага раёна Н. Н. Савельева; Герой Соцыялістычнай Працы звеннявая калгаса імя Кірава Магілёўскага раёна Л. В. Аўсеенка; Герой Соцыялістычнай Працы старшыня калгаса «Расоны» Расонскага раёна А. С. Гарэцкая.

Фото Л. Эйдзінава і І. Шышко

ІНІЦЫЯТЫВА ДЭЛЕГАТАК

Ва ўсіх брыгадах калгаса «Квітнеючая Беларусь» Касцяневіцкага сельсавета Вілейскага раёна калгасніцы з вялікім натхненнем вывучаюць даклад сакратара ЦК КП(б)Б Н. С. Патолічава.

Выступаючы на сходах, жондэлегаткі гавораць, што рашэнні VIII пленума ЦК КП(б)Б з'яўляюцца для іх баявой праграмай далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі. Дэлегаткі ўскрываюць недахопы, уносяць прапановы для палепшання работы ў калгасе.

— У мінулым годзе, — указала калгасніца Вансовіч, — калгас не меў ільнаводчых звенняў, не вылучыў людзей, адказных за вырошчванне гэтай каштоўнай культуры. Вось чаму частка ўраджаю загінула.

Жанчыны рашылі арганізаваць ільнаводчыя звенні: вылучыць звеннявымі жондэлегатак і актывістак-калгасніц. Праўленне прыслухалася да голасу жанчын і стварыла 6 ільнаводчых звенняў. Звеннявымі вылучаны жондэлегаткі Н. Вансовіч, В. Сташкевіч, З. Тафейка і іншыя.

Жанчыны абавязаліся сабраць па 50 кг попелу і па 30 кг курынага памёту з кожнага калгаснага двара.

Будучыя ільнаводкі пад кіраўніцтвам агранома т. Браўчонак вывучаюць зараз аграцэхніку вырошчвання ільну.

ІЛЫНА,

пам. начальніка палітаддзела Курапецкай МТС

ВЫХАВАННЕ ЖАНЧЫН

Палітадзел Лагішынскай МТС праводзіць вялікую выхаваўчую работу сярод калгасніц. Жанчыны атрымліваюць даручэнні або прыцягваюцца да работы ў добраахвотных арганізацыях. У перадавых брыгадзіраў, жывёлаводаў яны вучацца арганізоўваць работу калгаснікаў і кіраваць ёю.

На жонсоветах, якія з'яўляюцца добрай школай выхавання, часта абмяркоўваецца вопыт лепшых брыгад і звенняў. У гэтым годзе нямала жанчын вылучана брыгадзірамі, загадчыкамі ферм.

Намеснікам старшыні аб'яднанага калгаса «Беларусь» вылучана Сцепаніда Лукашэвіч, загадчыкам жывёлагадоўчай фермы — Соф'я Бойка.

Кіраўніком брыгады гарадных культур у калгасе імя Молатава вылучана С. Пракопчык. Брыгаду каучукаводаў у калгасе імя Кірава ўзначальвае О. Калесніковіч. У калгасе «Шлях Леніна» працуе брыгадзірам паляводчай брыгады К. Грынёко.

Старшыняй калгаса «Гігант» вылучана Н. Петруковіч. Яна ўмела кіруе грамадскай гаспадаркай.

Так растуць жанчыны-калгасніцы, якія ва ўмовах панскай Польшчы былі забітымі, цёмнымі сялянкамі.

В. ШЫРОВА,

пам. начальніка палітаддзела Лагішынскай МТС

ЖНІВЕНЬСКАЙ раніцай, калі густая раса яшчэ пакрывала траву, я ўпершыню павяла свой трактар на палі новаарганізаванага калгаса. Памятаю, уся вёска высыпала паглядзець, як трактарам кіруе дзяўчына. Мужчыны заўважалі з недавер'ем:

— Бачыш, якая шчуплая. Дзе ёй справіцца з такою машынай!

Усе чакалі, што з трактарам нешта здарыцца.

— Абяцалі даць сапраўднага трактарыста, а прыслалі дзяўчыну. Не іначай, як кпіны строяць над намі, — гаварылі жанчыны.

Я ўпэўнена вяла трактар, бо механізм ведала добра. А тут нібы хто ўзвінціў мяне. «Не, думаю сабе, прымушу вас іначай адзвацца аб трактарыстках».

Трактар спыняла толькі на запраўку. Лемяхі плуга глыбока ўразаліся ў зямлю і пераварачвалі роўныя пласты. Баразна клалася да баразны. Нават пры заваротах не было агрэху.

Узараўшы за першую дэкаду вялікі масіў пад азімыя, я здавала работу.

— Ну, дзяўчына, працуеш ты спрытна, — гаварыў мне брыгадзір. — Будзем прасіць дырэкцыю МТС замацаваць цябе за нашым калгасам.

А я жартавала:

— Згаджуся, калі адпусціце сваіх дзяўчат вучыцца на курсы трактарыстаў.

Да 7 лістапада я выканала гадавы план трактарных работ на 80 процантаў.

Два гады назад у МТС, акрамя мяне, не было дзяўчат-трактарыстак. Я тады напісала ў палітадзельскую газету «Большэвіцкая трыбуна» пісьмо, у якім заклікала: «Дзяўчаты, на трактар!»

У мінулым годзе ў нашу МТС прыбылі дзяўчаты з курсаў. Дырэкцыя рашыла стварыць жаночую брыгаду трактарыстак. Мне даручылі яе ўзначаліць.

Я дапамагла дзяўчатам дасканала вывучыць трактар, навучыла выпраўляць невялікія непаладкі, паказала, як запраўляць яго ў баразне, і галоўнае — расказала, як паліпшаць якасць апрацоўкі глебы. Я дзялілася сваім вопытам, прыводзіла шматлікія прыклады з практыкі.

— А галоўнае, — гаварыла я, — не трацце ўпэўненасці ў свае сілы, не хвалюйцеся.

Мы зрабілі пробы выезд у поле.

Дзяўчаты цвёрда рашылі ва што-б там ні стала заняць пяршынства ў сацыялістычным спаборніцтве трактарыстаў МТС, павысіць сваю дзелавую кваліфікацыю.

ПЯРШЫНСТВА НЕ ЗДАДЗІМ

Брыгада адной з першых выехала ў поле. Мы загадзя пазнаёміліся з землямі замацаваных за намі калгасаў і пачалі выбарчае ворыва. Трактарысткі атрымалі заданне на ўвесь сезон і на кожную пяцідзёнку.

Я сачыла за правільнасцю ўліку працы. Калі якая-небудзь трактарыстка недавыконвала план, — ішла да яе на выручку.

У брыгадзе кожны дзень падводзіліся вынікі работы, ўскрываўся недахопы, намячаліся шляхі для іх ліквідацыі.

А. Відулiна

Мы наладзілі цесную сувязь з палыводчымі брыгадамі. Калгасы стварылі нам усе ўмовы, рэгулярна дастаўлялі гаручае і змазачныя матэрыялы. Трактары працавалі бесперабойна.

Лепшыя трактарысткі брыгады Матрона Бельчанка, Ефрасіння Казаравец і іншыя выконвалі зменныя заданні на 120—150 процантаў. Яны памяталі, што свечасовы і высокакасны тэхнічны догляд забяспечвае бесперабойную работу трактара, і дабіліся безаварыйнасці. Запраўлялі трактар у баразне два разы ў змену, на што ішло не больш двух гадзін. Два-тры разы спынялі трактары для заліўкі вадой, на кожны прыпынак трацілі не больш 8—10 мінут. Усе трактары мелі электрасвятленне. Працавалі кругласутачна.

Бывала, цёмнай ноччу іду ў поле праверыць, як працуе трактар, а здалёк весела свеціць агеньчык і рухаецца мне насустрач. «Малайцы, дзяўчаты, стараюцца», — радуся я.

У выніку наша брыгада паспяхова справілася з палывымі работамі.

Нас цікавілі не толькі колькасныя паказчыкі. Мы памяталі, што трактарысты — першыя памочнікі хлебарабаў у барацьбе за высокі ўраджай. Таму стараліся араць плугамі з перадплужнікамі на поўную глыбіню; у нас ніколі не было незавораных клінняў і агрэху. Нам было вельмі прыемна, калі калгасы прымалі нашу работу з высокай ацэнкай.

Брыгада заваявала пяршынства ў сацыялістычным спаборніцтве, і мы атрымалі пераходны Чырвоны сцяг МТС. Матрона Бельчанка і Ефрасіння Казаравец удастоены звання «Лепшы трактарыст МТС».

Гадавы план (культывацыя зябліва, веснавое ворыва, уздым папараў, культывацыя папараў і іншыя трактарныя работы) брыгада выканала на 150 процантаў, прычым эканоміла 2 000 кілаграмаў гаручага.

Мы актыўна рыхтуемся да вясны. Прычэпчыцы Станіслава і Ніна Казарэўскія, Юлія Юрэвіч працуюць зараз на рамонце трактараў. Яны ўжо скончылі курсы трактарыстаў і будуць сёлета працаваць вадзіцелямі.

Дзяўчаты маёй брыгады працягваюць павышаць сваю кваліфікацыю. Трактарыстка Ефрасіння Казаравец паехала вучыцца на курсы камбайнераў, Матрона Бельчанка — на курсы брыгадзіраў у Баранавіцкую школу механізацыі сельскай гаспадаркі.

Нядаўна я ездзіла з дакладам у Полацкі абком партыі, дзе расказала аб выніках мінулага года і ўзяла абавязальства на гэты год. За перавыкананне вытворчага плана абком партыі прэміраваў мяне імянным гадзіннікам.

Наша брыгада абавязалася выпрацаваць у гэтым годзе на кожны 15-сільны трактар не менш 600 гектараў умоўнага ворыва, адзін дзень у дэкаду працаваць на эканомленым гаручым, на 2 рублі знізіць сабекошт кожнага гектара ворыва. Усе машыны ў брыгадзе ўзяты на сацыялістычную захаванасць.

Цяпер мая брыгада замацавана за адным узбуйненым калгасам імя Варашылава Варапавецкага сельсавета. Гэта будзе садзейнічаць паспяховаму выкананню ўзятых абавязальстваў. Мы прыкладзем усе сілы, каб утрымаць за сабою пяршынства, дапамагчы варашылаўцам вырасці багаты ўраджай.

Трактары мы свае адрамантавалі. Дзяржаўная камісія прыняла іх з ацэнкай «выдатна».

А. ВІДУЛІНА,

брыгадзір жаночай трактарнай брыгады Дунілавіцкай МТС.

ПРАЦАЙ МАЦАВАЦЬ МІР

ЗІМА сёлета стаяла капрызная. Снежань падыходзіў к канцу, а зямля ўсё чакала снегу. Але аднойчы неба завалакло хмарамі, і буйнымі клочкамі паваліў снег. Хутка ўсё наваколле накрылася белаю коўдрай.

«Да гэтага-б снегу ды дружную вясну!» — падумала я.

Але праз некалькі дзён вёску ахутаў, нібы ў мокрае палатно, шэры туман. Потым пачаліся дажджы.

— Вось табе і студзеньскія маразы, — гаварылі калгаснікі.

Мяне гэта ўстрывожыла. «Такая зіма можа затрымаць вясну. А позняя вясна — хлебаробу бяда», — думала я.

Але ўспомнілася леташняя вясна, калі снег у сярэдзіне зімы растаяў, а ў красавіку заваліў зямлю гурбамі. Надыйшла пара сеяць, а на тарфянікі і нагою не ступіш — грязь па калена засасвала. І ўсё-ж мы сеялі па ўсіх правілах аграгэаграфіі: угнойвалі зямлю, стратыфікавалі насенне.

У дзень сяўбы, калі веснавое сонца прыгрэла зямлю, я з Шурай Кацупанавай, Кацяй Назаравай, Надзёй Падольцавай расцялілі ў ценю брэзент і тонкім слоем разраўнялі на ім насенне. Праз дзве-тры гадзіны на зярнятках паявіліся белыя кропкі — парасткі. Паветраны абагрэў насення дапамог хуткаму з'яўленню ўсходаў: не на пяты дзень, як звычайна, а праз два-тры дні.

У гарачыя дні ўборкі ў калгас прышла радасная вестка — за высокі ўраджай кок-сагізу ў 1950 г. мяне ўзнагародзілі другім ордэнам Леніна. Першы ордэн Леніна і залатую зорку Героя Соцыялістычнай Працы я атрымала за ўраджай 1949 года. Калгаснікі горача віншавалі мяне, жадалі далейшых поспехаў у рабоце.

А ў мяне нібы крылі выраслі, з'явілася моцная ўпэўненасць, што здолею перамагчы цяжкасці, даб'юся добрага ўраджаю.

І хутка прышлося мне трымаць экзамен.

За цяжкой вясной пачалося яшчэ больш цяжкое лета. Стаяла такая гарачыня, што трэскалася зямля, жоўкла і выгарала трава. А дажджоў усё не было. Тарфянікі пакрыліся цвёрдай коркай, якая парушыла цыркуляцыю паветра. Вільгаць з глыбіні не даходзіла да каранняў. Расліны кок-сагізу павялі, апусцілі лісці.

Мяне ахапіў непакой. Як выратаваць пасевы? Сабрала я звяно і кажу:

— Прыдзеца, дзяўчаты, папрацаваць як ніколі. Будзем рыхліць, а потым паліваць усю плантацыю.

Дзяўчаты на ўсё былі згодны, толькі-б адстаяць кок-сагіз у засухі.

Працы паклалі нямала. Рыхлілі пасевы матыгамі, два разы ў дзень палівалі. Колькі бочак вады вылілі на свой участак! Працавалі поўнымі днямі, тут і аб-

далі і толькі са змрокам ішлі дамоў. Ніхто не скардзіўся на стомленасць. Не раз уваходзілі ў калгас з песняй.

Спачатку здавалася, што зямля ніколі не насыціцца. Яна прагна паглынала ваду, і паверхня яе зноў рабілася бурай. Аднак расліны нарэшце закусціліся, падняліся, пайшлі ў рост...

Цяпер мы перасталі непакоіцца аб тым, якая будзе вясна, бо пераканаліся на практыцы, што трэба працаваць па-мічурынску, не чакаючы міласцей ад прыроды. Мы добра вывучылі кок-сагіз і ведаем, што трэба рабіць пры вялікай вадзе, а што пры сухмені.

Я не люблю думаць аб вайне. Я думаю аб хутчэйшай перамозе ў мірнай працы. За пасляваенны час мы дабіліся немалых поспехаў на калгасных палях, вырошчваем багатыя ўраджаі кок-сагізу.

Англа-амерыканскія імперыялісты не хочуць мірнага жыцця і мірнай працы. У той час, як наш народ і народы краін народнай дэмакратыі будуць мірнае жыццё, імперыялісты за акіянам будуць танкі, гарматы, самалёты, атамную зброю для новай сусветнай вайны.

Мне выпала вялікае шчасце пабываць у сталіцы нашай Радзімы — Маскве на Усесаюзнай канферэнцыі прыхільнікаў міру. Выступленні дэлегатаў глыбока запалі мне ў сэрца. Я цвёрда рашыла павысіць ураджай кок-сагізу.

Аб рабоце і рашэннях канферэнцыі я расказала не толькі ў сваім калгасе, але і ў суседніх. І ўсюды калгаснікі выказвалі непахісную волю да барацьбы за мір, абавязваліся працаваць лепш.

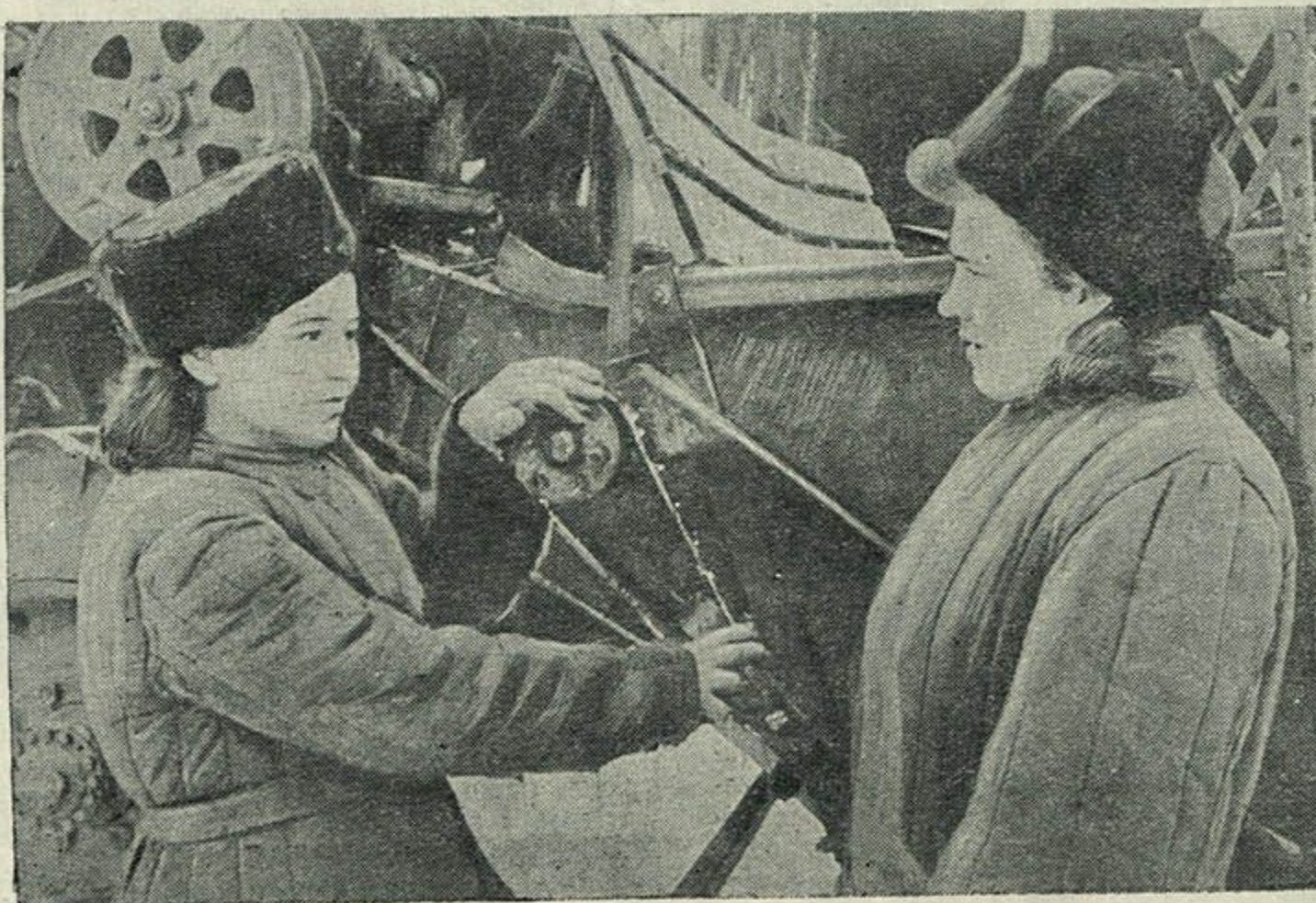
У першы-ж вечар у мяне сабралася ўсё звяно. Дзяўчаты распытвалі аб Маскве, аб высотных будынках, аб Чырвонай плошчы, а больш за ўсё аб выступленнях дэлегатаў канферэнцыі, аб тым, чым мы можам дапамагчы справе міру.

— Давайце працаваць яшчэ лепш, — заклікала я дзяўчат. — Мы, каучукаводы, даем краіне каучук — каштоўнейшую сыравіну для прамысловасці. І калі мы дрэнна пасеем, не дагледзім пасевы, упусцім тэрміны ўборкі, па нашай віне Радзіма недаатрымае тоны патрэбнай сыравіны.

— Будзем працаваць так, як гэтага патрабуюць інтарэсы міру! — вырашылі члены майго звяна.

Н. ФІЛІПАВА.

Рагачоўскі раён.
Гомельская вобласць.

У Смалявіцкай школе механізацыі сельскай гаспадаркі. Адна з лепшых курсантак Н. Апаровіч (злева), камандыраваная на вучобу калгасам імя Маленкова Смалявіцкага раёна Мінскай вобласці, здае залік па будове камбайна; залік прымае выкладчык Е. П. Мажара.

Фото А. Дзітлава

Чаму важна, каб дзіця дыхала носам

Дыханне — адзін з важных працэсаў у арганізме чалавека. З атмасферы, якая нас акружае, паветра праз нос або праз рот пранікае ў лёгкія. На першы погляд можа паказацца, што не мае значэння, як дыхаць — ротам ці носам; аднак у рэчаіснасці розніца ў гэтым вялікая.

Дыханне праз нос мае значныя перавагі.

Паветра, праходзячы праз нос, ачышчаецца, саграваецца і ўвільгатняецца. Валаскі ля ўваходу ў нос затрымліваюць частачкі пылу, перашкаджаючы пранікненню іх у нос. Вузкасць насавых ходаў не дазваляе паветру ісці шырокім патокам, ён раздзяляецца на асобныя струменьчыкі.

Праходзячы па насавых ходах, паветра цесна датыкаецца да слізистай абалонкі, якая мае ўласцівасць затрымліваць і паглынаць бактэрыі. Дзякуючы гэтаму ў значнай ступені засцерагаюцца ад інфекцыі органы, размешчаныя глыбей, а значыць, яны засцерагаюцца і ад захворвання. Слізистая абалонка, увільгатняючы паветра і, дзякуючы наяўнасці вялікай колькасці крывяносных сасудаў, абаграваючы яе, — засцерагае органы дыхання (у тым ліку і лёгкія) ад магчымасці захворвання.

Нос вельмі часта падвяргаецца розным захворванням. Дзіця, якое доўга хварэе парушэннем насавага дыхання, звычайна адстае ў сваім развіцці. Яно робіцца вялым, бледным, гуляе неахвотна. У такога дзіцяці можа пацярпець і разумовае развіццё. Дзеці, у якіх парушана насавое дыханне, часта няўважлівыя, маларухавыя. Вучыцца ім цяжка, і гэта павінны заўсёды ўлічваць бацькі і педагогі. У такіх выпадках нельга абвінавачваць дзіця ў ляноце, нежаданні вучыцца, нельга прыбягаць да пакарання. Трэба зразумець прычыну такога стану дзіцяці і безадкладна пачаць лячэнне.

Дзеці, якія не дыхаюць носам, спяць неспакойна, з адкрытым ротам, часта храпуць у сне, часцей, чым іншыя дзеці, хварэюць. Заразныя хваробы — кор, скарлатына, дыфтэрыя — у такіх дзяцей часцей даюць ускладненні.

Адсутнасць або затrudненне насавага дыхання адбываецца і на слыху дзіцяці, таму што парушаецца вентыляцыя сярэдняга вуха, барабанная перапонка ўцягваецца, а ў выніку гэтага церпіць слух, і вушы падвяргаюцца частым захворванням.

Усе гэтыя недахопы могуць быць лёгка знішчаны своєчасовым лячэннем, але бацькі не заўсёды звяртаюць увагу на захворванне носа ў дзіцяці. Так, часам яшчэ ў грудным узросце дзіця захворвае насмаркам, аднак іншы раз гэта не выклікае ў навакольных асаблівага непакою. Тым часам, у груднога дзіцяці насмарк, нават не ўскладнены іншымі хваробамі, з'яўляецца сур'ёзным захворваннем. Дзіця, якое мае насмарк, не можа адначасова смактаць і дыхаць, таму што нос у яго не прапускае паветра.

Пры насмарку нельга прымушаць дзіця смаркацца, бо чым часцей і мацней яно смаркаецца, тым больш раздражаецца і без таго запаленая слізистая абалонка, тым больш утвараецца выдзяленняў. Смаркацца пры прастуд-

ным насмарку трэба як можна радзей, але сачыць, каб выдзяленні не выклікалі раздражэння скуры вакол носа. Насавыя хусткі — мяняць магчыма часцей; яны павінны быць абавязкова чыстыя і зроблены з мяккага матэрыялу.

Вельмі важна навучыцца самому і навучыць дзіця правільна смаркацца. Нельга смаркацца адразу абодвума палавінамі носа, трэба рабіць гэта пачаргова: то правай, то левай палавінай носа, закрываючы процілеглую наздру. Калі смаркацца адразу абодвума палавінамі носа, ды яшчэ шчытна заціснуўшы нос, то паветра і сліз з мікробамі, якія знаходзяцца ў ёй, могуць пранікнуць праз еўстахіевы трубы ў барабанную поласць і выклікаць запаленне сярэдняга вуха. Акрамя таго, выдзяленні і мікробы могуць папасці ў прыдатчныя пазухі носа і выклікаць іх захворванне — гаймарыт, франтыт і г. д.

Пры частых вострых насмарках, пэўторных прастудах і пастаянным прабыванні ў пыльным, сырм, дрэнна праветрываемым памяшканні, развіваецца хранічны насмарк. Часам, прычым часцей у дзяцей старэйшага ўзросту, у носе ўтвараюцца паліпы, якія закупорваюць насавыя ходы і перашкаджаюць насаваму дыханню.

Пры хранічным насмарку вельмі важна знішчыць прычыны, якія яго выклікалі. Перш за ўсё, трэба паклапаціцца аб умацаванні арганізма дзіцяці. Добра догляд, загартоўванне арганізма, працяглае прабыванне на адкрытым паветры, прагулкі, лякарствы і фізіятэрапеўтычныя працэдур — усё гэта будзе садзейнічаць хуткаму выздараўленню. Для школьнікаў і дарослых да гэтага пераліку сродкаў трэба дадаваць яшчэ і заняткі фізкультурай, спортам.

Акрамя насмарку, прычынай затrudнення насавага дыхання ў дзіцяці можа быць празмернае павелічэнне міндаліны, якая знаходзіцца ў носоглотцы. Павелічэнне міндаліны называецца адэноіднымі разрастаннямі, або адэноідамі; часам іх памылкова называюць паліпамі. Адэноідныя разрастанні перашкаджаюць праходжанню паветра, ад чаго церпіць насавое дыханне, а гэта, у сваю чаргу, часта выклікае захворванні вушэй і паніжэнне слыху. Удаліць адэноідныя разрастанні можна толькі аперацый, — яна нескладаная, і дзеці добра яе пераносяць. Пры гэтым бацькам трэба ўважліва сачыць за тым, каб дзіця строга выконвала ўсе назначэнні ўрача як да, так і пасля аперацыі. Гэта асабліва важна таму, што аперацыя робіцца ў амбулаторных умовах і пасля яе дзіця на працягу пяці — шасці дзён знаходзіцца дома.

Некаторыя бацькі адмаўляюцца ад аперацыі ўдалення адэноідных разрастанняў, якую прапануюць зрабіць іх дзіцяці. Сваю адмову яны тлумачаць тым, што іх дзіця вельмі слабое, хварае і не зможа перанесці аперацыю. Аднак у большасці выпадкаў такая слабасць і хваравітасць дзіцяці — іменна вынік парушэння або нават адсутнасці насавага дыхання. Як правіла, такія дзеці пасля аперацыі мацнеюць хутка, растуць лепш, нармальна развіваюцца разумова і фізічна.

Ю. В. ПРЭАБРАЖЭНСКІ,
кандыдат медыцынскіх навук.

АД ЧАГО БЫВАЕ ВЫСОКІ КРЫВЯНЫ ЦІСК І ЯК ЯГО ЗНІЗІЦЬ

Павышаны крывяны ціск або гіпертанія (навуковая назва хваробы) вельмі распаўсюджана. У аснове яе ляжыць спазм крывяносных сасудаў (артэрыол) у выніку парушэння мясцовага і агульнага крывяабароту. Дакладная прычына гэтай хваробы яшчэ не зусім высветлена. Але бясспрэчна тое, што ў яе паходжанні істотнае значэнне мае парушэнне вышэйшай нервовай дзейнасці, недастатковая фізічная нагрузка, перадаванне, парушэнне абмену вяшчэстваў, ужыванне нікатына, вялікай колькасці алкаголя, нервовыя патрасенні.

Гіпертанія найчасцей сустракаецца ў асоб старэй 40 год, асабліва ў жанчын клімактычнага ўзросту, з парушэннем функцый яечнікаў.

Адрозніваюцца дзве асноўныя формы гэтай хваробы: пачатковая, або функцыянальная форма, калі яшчэ не парушана дзейнасць сэрца або почак, і арганічная форма, калі ўжо ёсць яўныя парушэнні сардэчна-сасудзістай сістэмы і почак.

Найбольш раннім сімптомам з'яўляюцца скаргі хворага на галаўны боль, бяссонніцу, шум у вушах, павышаную раздражняльнасць, галавакружэнне. Галаўны боль узмацняецца пры рухах, пры згінанні. Хворы адчувае пульсуючы ў вісках, шыі, паяўляецца адчуванне поўзання мурашак, пачуццё паколвання або здрантвення ў пальцах рук.

Крывяны ціск можа павышацца пры перамене надвор'я, пры гарачыні, зніжэнні ў час сну, адпачынку.

Добраякасная, або функцыянальная, форма гіпертаніі бывае часта ў асоб 50—30 год і больш маладых, асабліва ў жанчын клімактычнага ўзросту, якія скардзяцца на паўнату, частыя прылівы крыві да галавы і г. д.

Прафілактыка гіпертаніі заключаецца ў тым, што хвораму забяспечваецца нармальнае цяжэнне вышэйшай нервовай дзейнасці, рэгулярная фізічная праца, спакойная абстаноўка, правільны рэжым харчавання, заняткі фіззарядкай; хворы павінен адмовіцца ад сядзячага вобразу жыцця, ад курэння і лішняга ўжывання алкаголя.

У апошні час шырока прымяняецца лячэнне штучным сном, заснаванае на вучэнні вялікага рускага вучонага І. П. Паўлава. Лячэнне сном прымяняецца пераважна пры пачатковых формах гіпертаніі.

Вялікае значэнне мае рэгулярнае выкарыстанне выхадных дзён, штогодняга адпачынку і лячэння ў санаторыях.

Трэба абмежаваць ужыванне мясной яды, асабліва тлустага мяса, наварыстых супаў і бульёнаў, а таксама слівачнага масла, мазгоў, піва. Паменш саліць яду. Рэгуляваць дзейнасць кішэчніка, не наядацца нанач, пры стойкіх запорах перыядычна ачышчаць кішэчнік.

Пры моцным галаўным болю прымяняць гарачыя нажныя ванны, ставіць гарчычнікі да ікраў і на копчык, п'яўкі за вушы.

Пры сучаснай пастаноўцы медыцынскага абслугоўвання ў нашай соцыялістычнай Радзіме, пры клопатах партыі і ўрада аб здароўі працоўных і ўсё больш узростаючым матэрыяльным і культурным узроўні працоўных гіпертанічную хваробу можна рана распазнаць, правільна і паспяхова лячыць.

Урач А. ІОФЕ.

Кажуць людзі

Музыка Г. Вагнера

Словы А. Русака

Кажуць людзі, што Андрэйка
Часта ходзіць да мяне, —
Зранку зойдзе, не забудзе
І у вечар не міне.

Мы-ж у поле толькі ходзім
На работу разам з ім
І камбайн-магчыну водзім
У палетку залатым.

Кажуць людзі, што хадзілі
Мы з Андрэйкам удваіх
Між высокімі хлябамі
На дарожках палявых.

Мы-ж пшаніцу аглядалі,
Ішлі палетак размяраць,
Колькі жыта мы нажалі,
Колькі нам яшчэ нажаць.

Кажуць людзі, што чарую
Сэрца хлопца-малайца,
І гавораць, што цалую
Я Андрэйку без канца.

Я-ж Андрэйку цалавала
Толькі раз, таварышы,
Як яго з узагародай
Віншавала ад душы.

І гаворка йдзе людская
На калгасе аж бяда,
Што любоў у нас такая —
Не размые і вада.

Я-ж Андрэйку паважаю,
Не таюся, што дружу,
А пра тое, што кахаю,
Я нікому не скажу.

Умерана

Ка-жуць людзі, што Андрэйка ча-ста хо-дзіць да мя-не, з ран-ку зой-дзе

не за-бу-дзе і у ве-чар не мі-не. Мы-ж у поле толькі ходзім на работу

разам з ім і камбайн-магчыну водзім у палетку за-ла-тым.

Адказны рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. Абушэнка, М. Н. Барсток, Г. Л. Дазорцава, А. Н. Захарава,
М. Ф. Нікіфарава, Ф. А. Новікава, А. І. Федасюк, В. І. Філіпава.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна, 55, пакой 23. Тэлефон 2-33-03.
АТ 73764

Падпісана да друку 20/III-52 г.

Тыраж 15.000 экз.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Зак. № 116

Друкарня імя Сталіна, Мінск, Пушкіна, 55.

Цана 1 руб. 50 к.

Да гэтага нумара прыкладаецца выкрайка.

НОВАЯ ГІДРАЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ ў СОУГАСЕ ЖЭМЫСЛАЎЛЬ МАЛАДЗЕЧАНСКАЯЙ ВОБЛАСЦІ.

Фото Р. Каралёва (БЕЛТА)

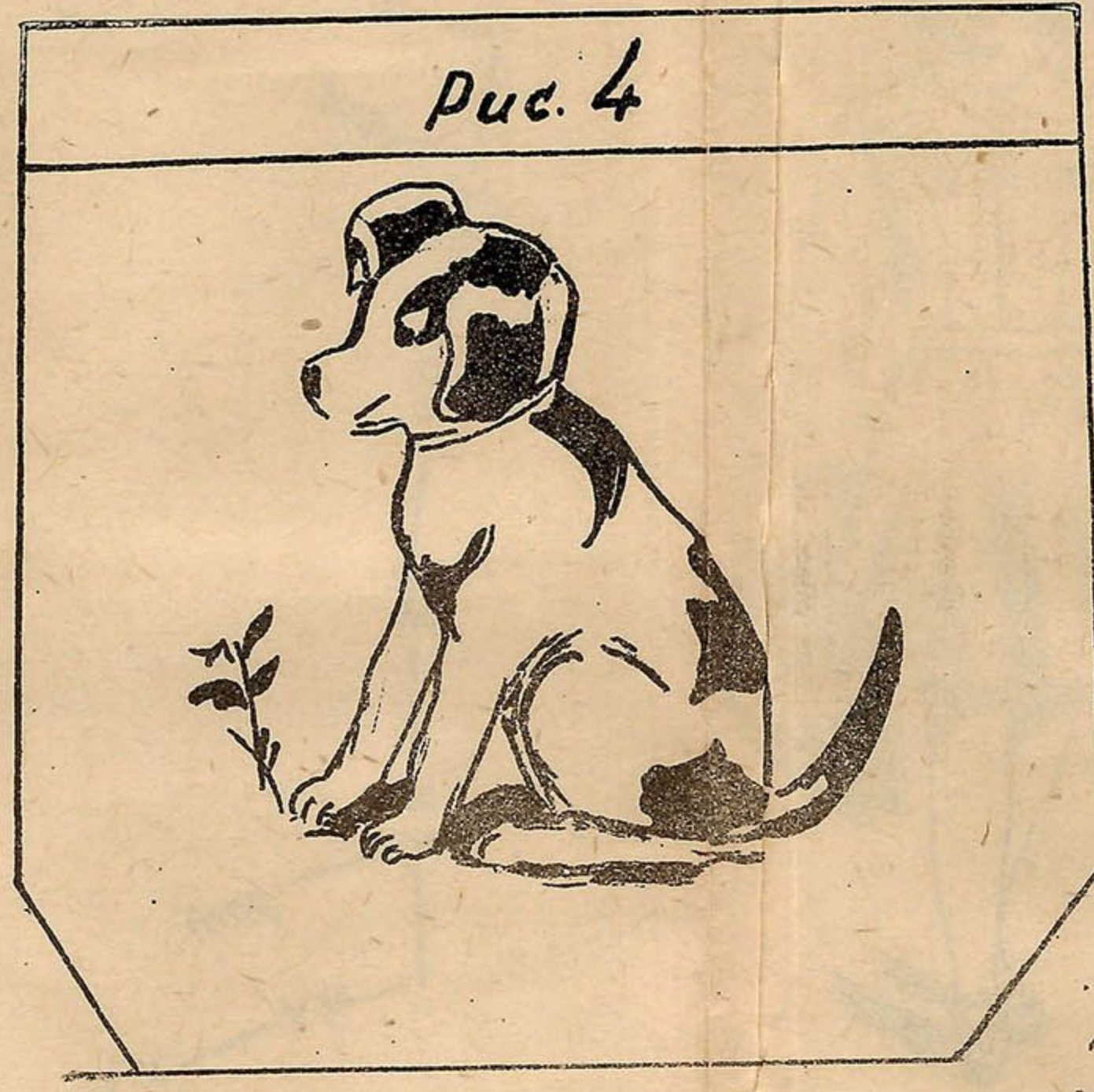
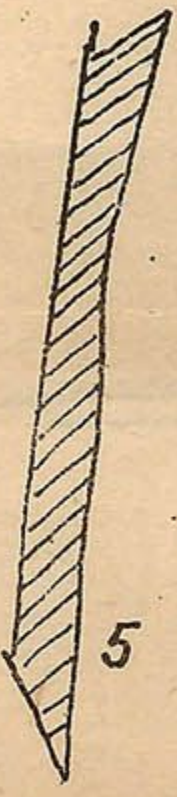

Рис. 4 для детского передника. Вышивается стебельчатый швом.

На рис. 4 — цветок «куринная слеза». Цветок вышивается в 2 тона: оранжевым и желтым. Верхние 2 или 3 лепестка начинаются желтыми нитками и кончатся оранжевыми. Остальные лепестки начинаются оранжевыми и кончатся желтыми нитками. Поверх вышитых лепестков следует наложить жемчужки коричневого цвета. Середина цветка зашивается двойным швом нитками золотистого и коричневого цвета. Лист вышивается косой гладью нитками ярко-зеленого цвета.

Стебель вышивается косой гладью зеленой среднего тона, без оттенков.

Рис. 1

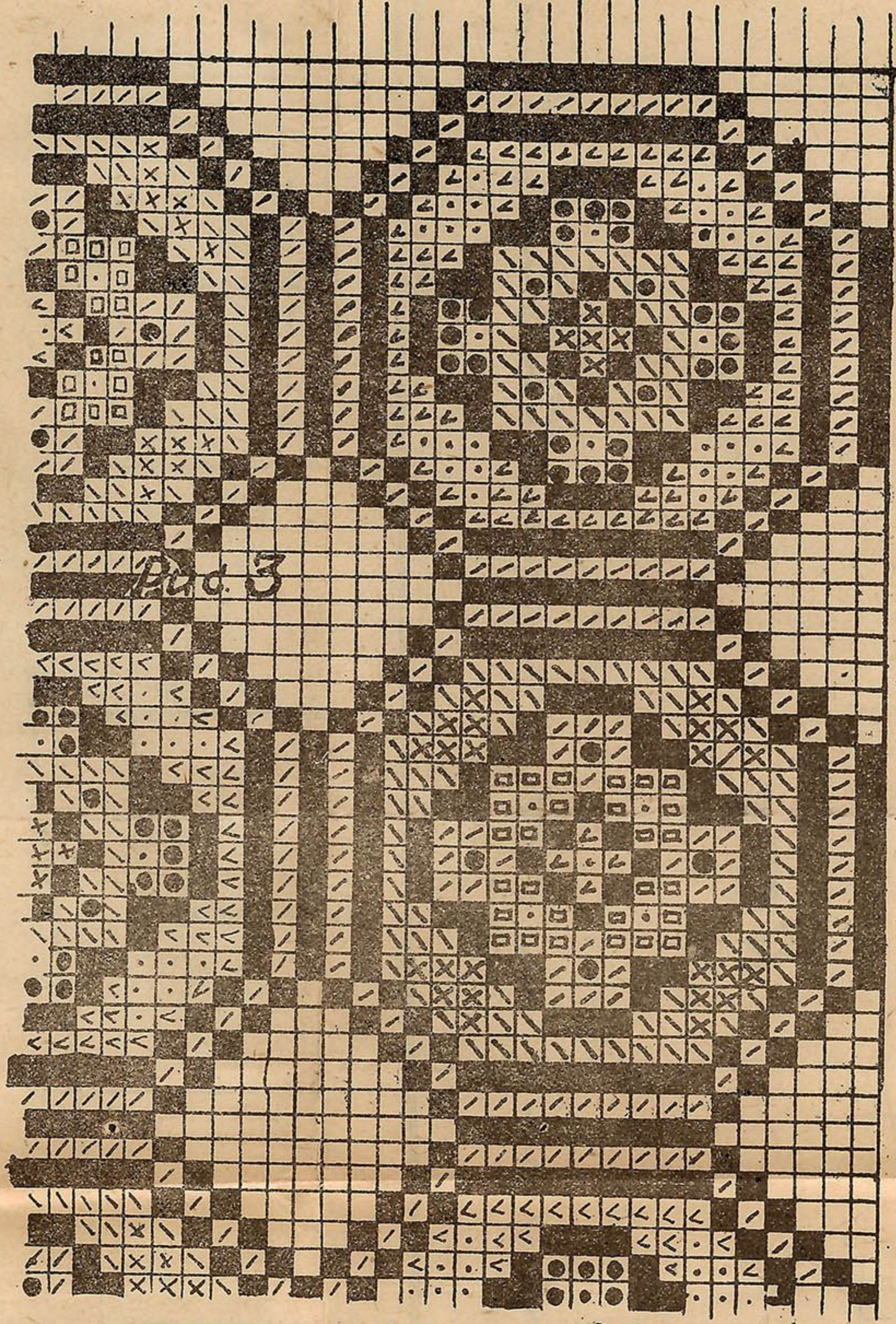
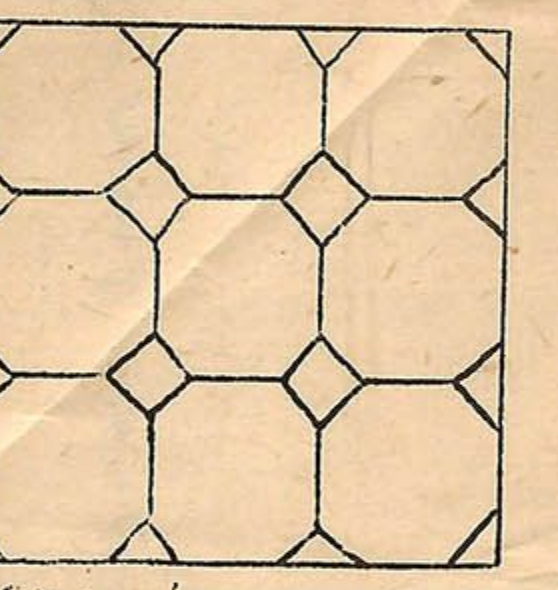
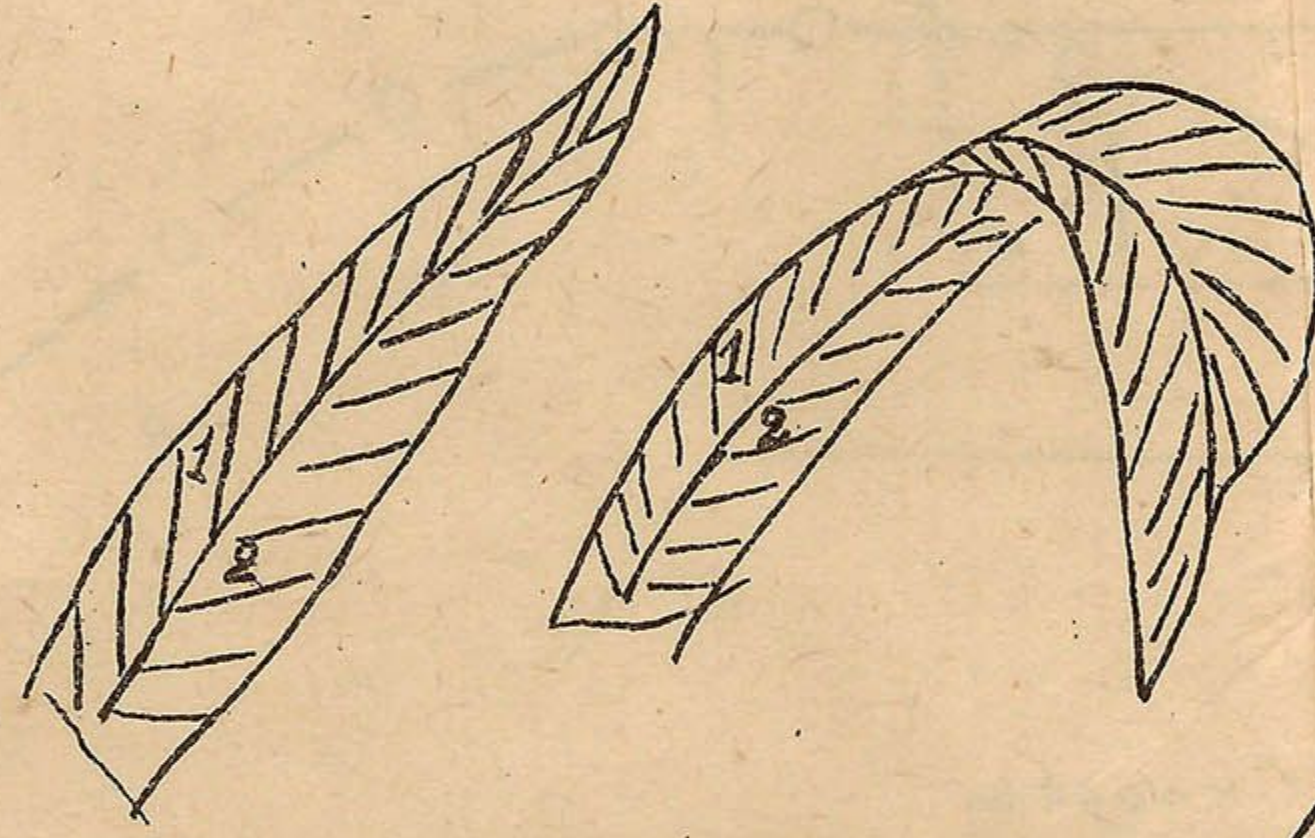

Рис. 3 для подушки. Вышивается двойным крестом.

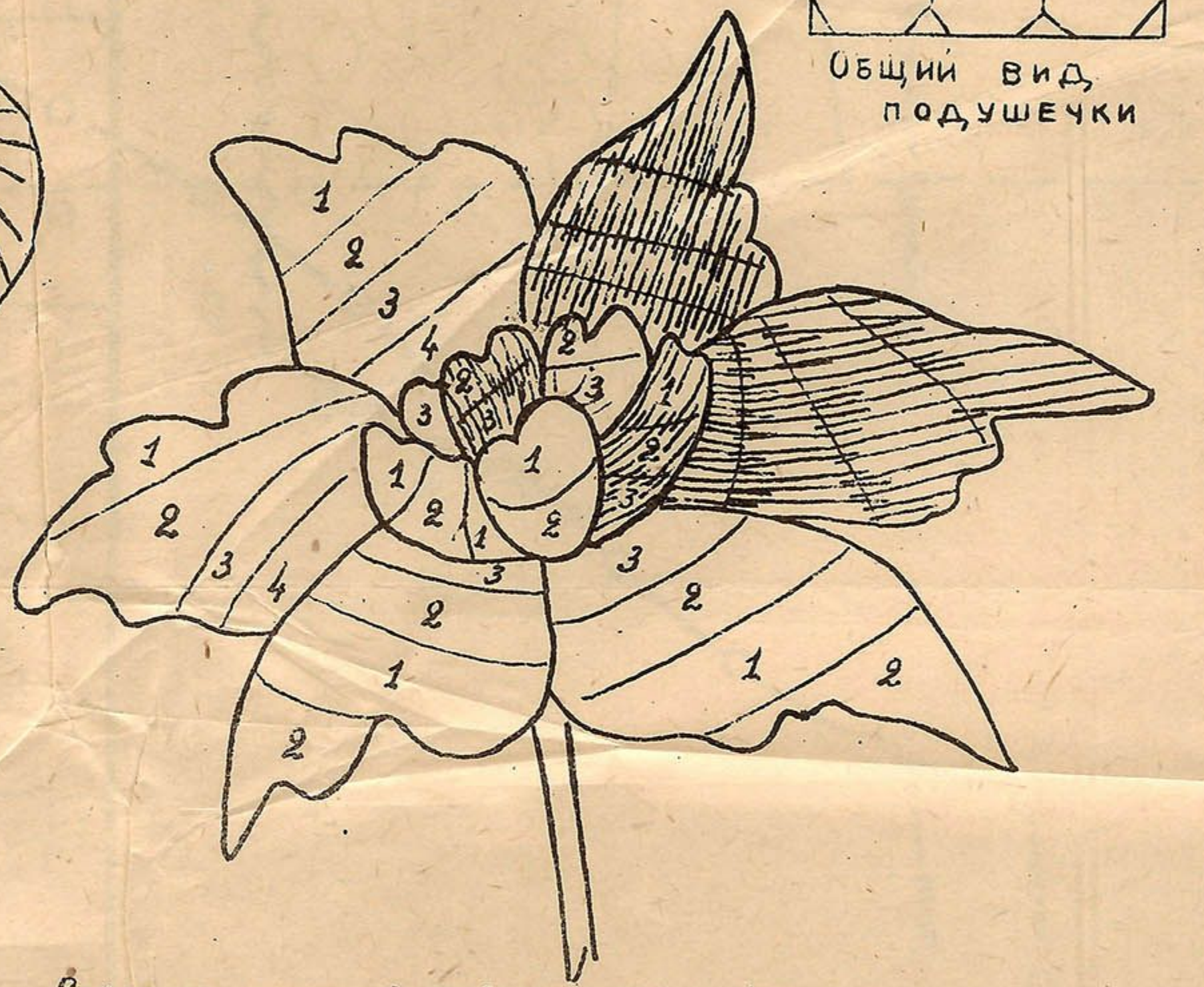
- Черный
- розовый
- голубой
- красный
- сиреневый
- желтый
- голубой
- оранжевый
- коричневый

Общий вид, подушки

Листья восточной лилии вышиваются зеленой среднего тона. Половина листа вышивается светлой зеленой, а половина — темной. Завернутая часть листа вышивается светлой зеленой двух тонов. Нижняя часть листа вышивается двумя тонами более темной зеленой. Направление шва показано на рис. 2 штриховкой.

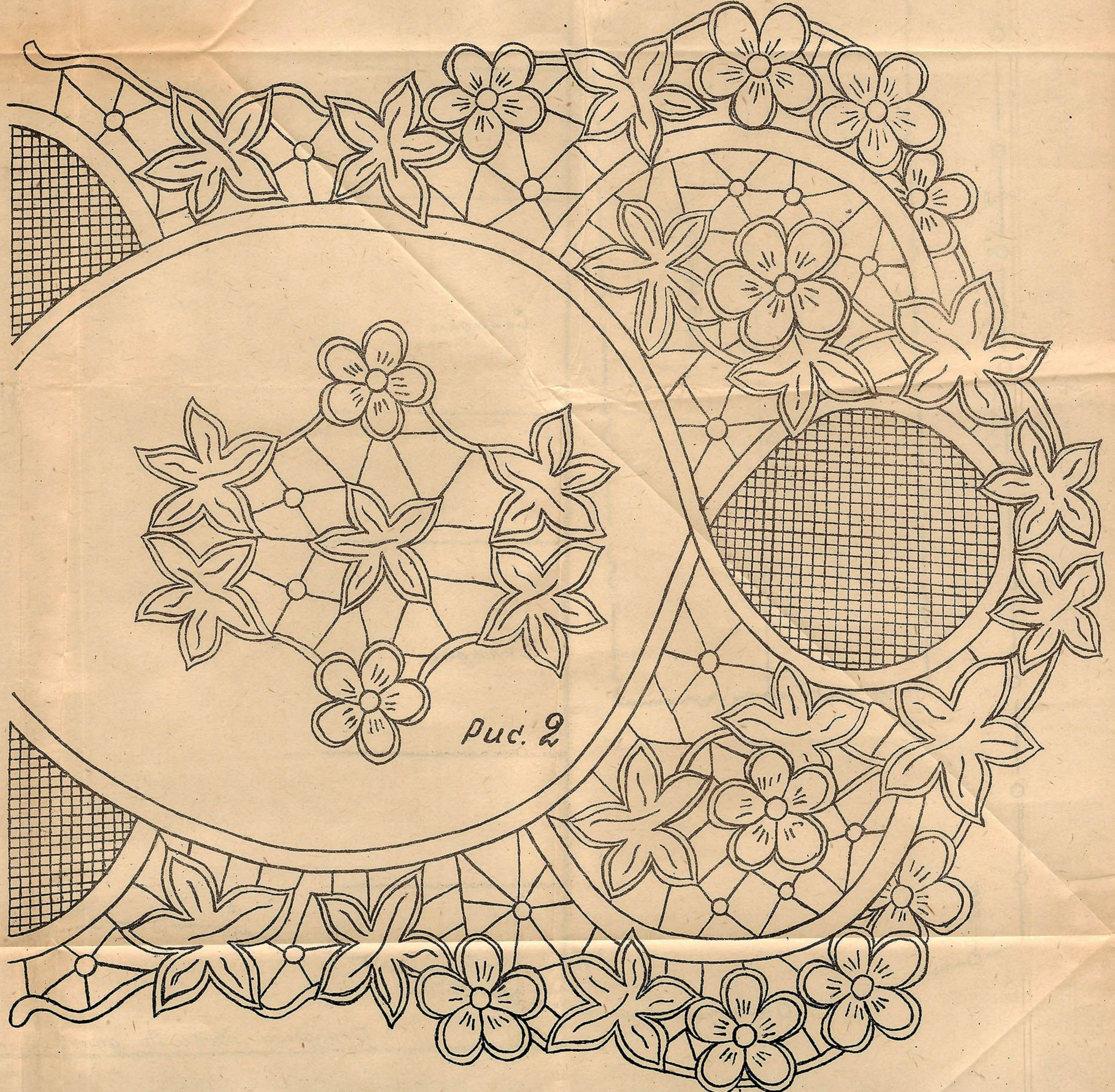

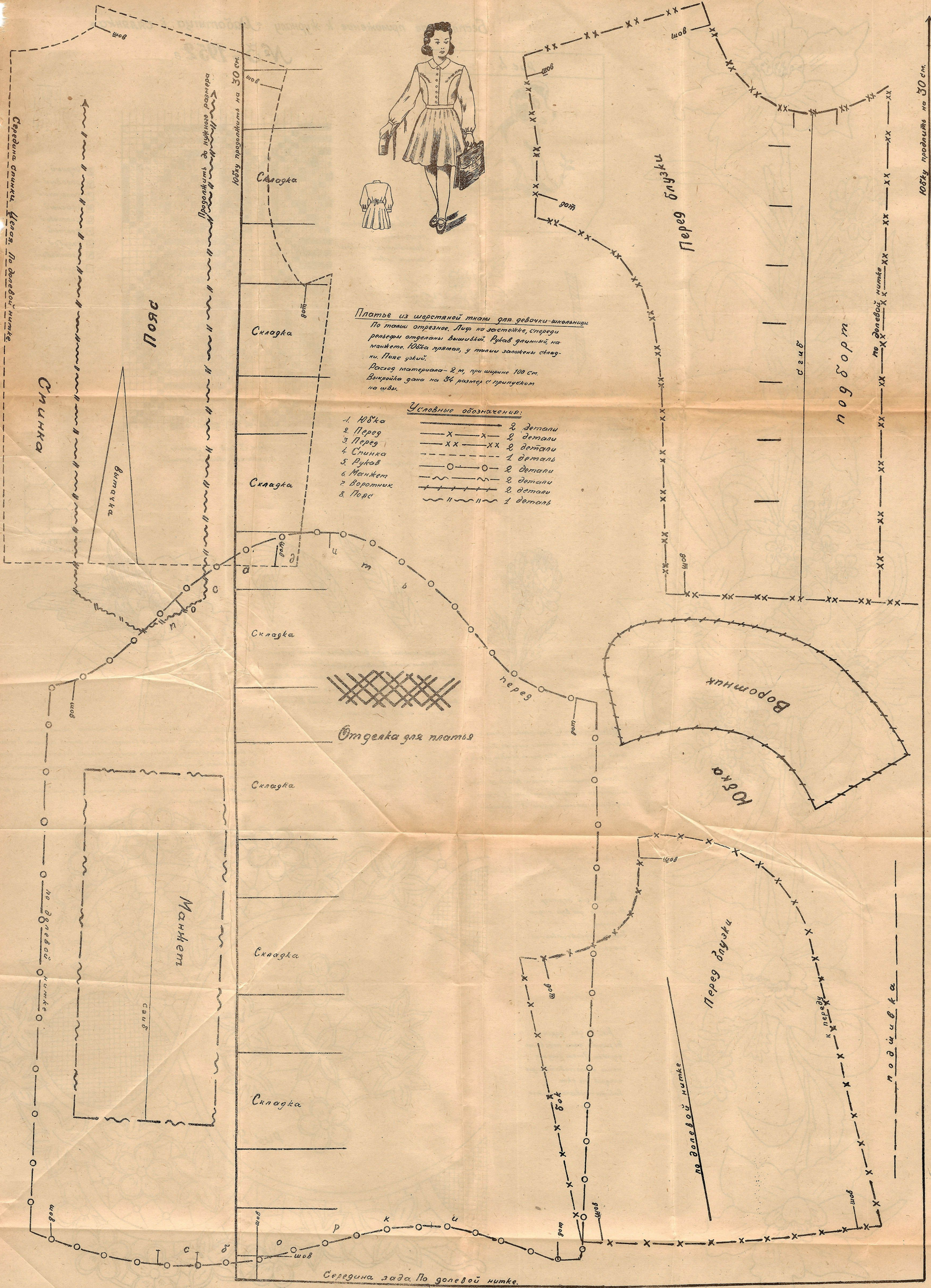
Восточная лилия вышивается при помощи тонких нитей разных цветов кроме черного, голубого и синего, начиная с бледного тона и кончая темным. Переходы тонов должны быть плавными и последовательными. Внешние лепестки цветка вышиваются в направлении, показанном на рис. 1. Внутренние лепестки начинаются со 2-го тона и кончатся 4-м тоном. Для тычинок, которые насаживаются по закрашенной лепестку, берется швей, состоящий из одной черной, одной коричневой и одной белой нитки.

Цветок маргаритки бледно-розового цвета к середине потемнее. Концы лепестка следует вышивать бледным тоном, затем 1-м тоном розового цвета и закончить 3-м тоном розового цвета. Лист маргаритки следует вышивать светлой зеленой с синеватым оттенком в 2 тона. Направление показано на рис. 3 штриховкой.

Рис. 1 для портiera. На рисунке дан верх и одна из сторон. Работа — художественная гладь.

Рис. 2 для дорожки. На рисунке дана половина дорожки. Этот рисунок можно использовать и для штора на окно. Работа — швейное шитье.

Платье из шерстяной ткани для девочки-школьницы

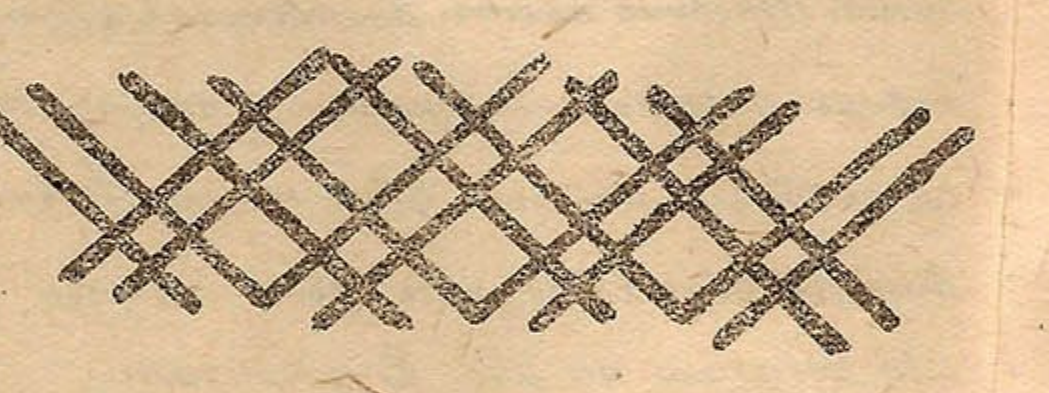
По талии отрезное. Лиф по застёжке, спереди рельефы отделаны вышивкой. Рукав длинный, на манжете. Юбка прямая, у талии заложены складки. Пояс узкий.

Расход материала - 2 м, при ширине 100 см.

Выкройка дана на 34 размер с припуском на швы.

Условные обозначения:

1. Юбка	— x — x —	2 детали
2. Перед	— x x — x x —	2 детали
3. Рукав	— x — x —	2 детали
4. Спинка	— x — x —	2 детали
5. Манжет	— o — o —	2 детали
6. Воротник	— x — x —	2 детали
7. Пояс	— x — x —	2 детали
8. Юбка	— x — x —	1 деталь

Отделка для платья

Юбку продлите на 30 см и кроите 2 детали

Средина спинки. Шов. По долевой нитке

Пояс

Складка

Складка

Складка

Складка

Складка

Складка

Средина зада. По долевой нитке.

Перед блузки

Пояс

Воротник

Юбка

Перед блузки

Подшивка